

**Aktieve
Praktijk
Archeologie
Nederland**

**DE APAN TOT EN MET 2020 EN EEN
VERHELDEREND INKIJKJE IN DE GEDACHTENWERELD VAN EEN
SPECIALIST OUDE STEENTIJD.** Door Klaas Geertsma, in samenspraak
met Evert Ulrich en Govert van Noort.

Doordat iemand vrij recent (augustus 2020) het initiatief nam om op de Facebookpagina Steentijdvondsten een link te leggen naar mijn Burgumlezing op ApanArcheo, en die dat een interessant artikeltje noemde, kwam er een stroom reacties op gang, waarvan ik de belangrijkste er hier uitlicht; die van een bekende noordelijke paleodeskundige. De APAN is niet ongemerkt voorbijgegaan blijkt.

Het begon met een link naar mijn Burgumlezing die ik op zaterdag 31 maart 2018 hield in het kader van de APAN-expositie 'The Legend' in het Museum de Sterrenwacht in Burgum in Friesland. Deze expositie kwam tot stand met medewerking van drs. Evert Kramer, oud conservator archeologie van het Fries Museum in Leeuwarden. In eerste instantie kwam hij met een verzoek of de APAN een lezing kon verzorgen voor de Friese Afdeling van de AWN, dit in het kader van de geplande grote expositie in 2019 over Vermaning in het Drents Museum in Assen. Het zou dan gaan om een evenement van een dag, met daarbij ook een door de APAN ingerichte vitrine voor een dag.

Na overleg met Kramer en het museum werd er besloten om wat groter uit te pakken met een expositie van vier maanden. Op de openingsdag en de sluitingsdag zouden dan lezingen gehouden worden. De expo was een groot succes, er reisden meer dan tweeduizend bezoekers speciaal naar Burgum in Friesland om onze expo te bezoeken.

APAN - EXPOSITIE

26 NOV. 2017
31 MAART 2018

Streekmuseum Volkssterrenwacht Burgum
Menno van Coehoornweg 9 Burgum

MET VEEL NEANDERTHALVONDSTEN VAN APANLEDEN EN VAN WIJLEN

TJERK VERMANING

HET OOG VAN
RAVENSWOUD

www.apanarcheo.nl

THE LEGEND

MIS
DIT
NIET

*De vuistbijl met het oog van
Ravenswoud.*

Gevonden op 13 oktober 1944.

De Neanderthaler was ook hier www.observeum.nl info@observeum.nl

OP DE ACHTERGROND DE HANDGESCHREVEN VONDSTMELDING
VAN TJERK VERMANING VAN HET OOG VAN RAVENSWOUD

In expo

Artefacten van

Eemster

Hoogersmilde

Ravenswoud

Schuilenburg

Rinsumageest

Noord-Burgum

Stad Groningen

Bakkeveen, Leek

Groeves Wolvega

Een en Zuidbroek

Limburg en Texel

en nog meer

KG

APAN - STERRENWACHT BURGUM

De expositie gaf een prachtig overzicht van het ‘verse’ midden paleo van Noord-Nederland en Zuid-Limburg. Er waren artefacten te zien van Tjerk Vermaning, Klaas en Henk Geertsma, Govert van Noort en Jan Willem van der Drift.

Op de openingsdag zondag 26 november hield de APAN speciaal voor de leden van de AWN-Friesland een symposium met drie lezingen. 1: ‘Ceci n’est pas un artefact’ door Klaas Geertsma. 2: Waarom de neanderthaler verdween. Door Jan Willem van der Drift. 3: De midden paleolithische werktuigen van Hoogersmilde, Hijken en Eemster. Van Meningen naar feiten. Machineslijping of natuur. Door Govert van Noort.

Op de sluitingsdag zondag 31 maart hield de APAN speciaal voor haar leden de jaarlijkse APANdag in het museum, met twee lezingen. Hieronder de uitnodiging.

UITNODIGING

31 MAART 2018

TWEE LEZINGEN

ww

HERIN

Op zat
de APA
streek
Volks
in Burg

Deze A
het tek
exposi
die spe
museum

Zaterd
van de

Bent u
dit de
exposi
om ool
ontmo

Het mu
De koff
De lun
aangel

Meldt
bij Kla

k.geer

of bel

MAAK

Het AP
op uw

ww

EVERT KRAMER

oud conservator archeologie Fries Museum

45 JAAR
GRAVEN
NAAR
ONZE
VOOROUDERS

Drs. Evert Kramer bespreekt hoogtepunten uit zijn lange carrière. Veldwerk was daarin van groot belang.

Hij memoreert zijn deelname aan meerdere steentijdopgravingen uit diverse periodes. **Midden Paleolithicum** van Hijken van Vermaning (er is momenteel veel te doen over deze collectie, ze is na 50 jaar onlangs vrij gegeven voor algemene bezichtiging in het NAD in Nuis). **Mesolithicum** van het Bergumermeer (opgraving o.l.v. Ray Newell) en bij Egbertsgaasten. **Oud Paleolithicum** van Rhenen; over de opgraving op de bekende stuwwal te Rhenen. De stuwwallen waren niet alleen hot bij verzamelaars in de jaren 70 van de vorige eeuw, maar ook bij de wetenschap. **Jong Paleolithicum**: Tjonger bij Eext in het Hunzedal, **Hamburgien** van Oldeholtwolde en het **Federmesser** van Haule V (opgegraven samen met de bekende Friese amateurarcheoloog Pieter Houtsma) en daarnaast nog de zeldzame cultuur van het **Creswellien** van Siegerswoude II. Ook had Kramer nog wat bemoeienissen met het meso in het Zwartveen bij De Leijen E, en met het **Hamburgien** van Ureterp (van het beroemde onderzoek van Bohmers).

Verder gaat hij het kort hebben over zijn werk in de terpen en over het inrichten van grote exposities in het Fries Museum. Maar wees gerustgesteld, het merendeel van de lezing zal gaan over steentijd.

KG

KLAAS GEERTSMA

archeologisch vrijdenker - secretaris APAN

De lezing 'Ceci n'est pas un artefact' werd als try-out gehouden voor de APAN op de algemene ledenvergadering in het Hertogsgemaal in Gewande in 2017. Later dat jaar werd tijdens de opening van de **APAN-expositie 'Vermaning the legend'** in de volkssterrenwacht in Burgum voor de steentijdwerkgroep van het museum de uitgewerkte versie getoond. Nu dus ook voor de APAN. Het gaat over **verse MP-artefacten** van het Drents keileemplateau. Er is van alles mis mee. Men verklaart ze 'incerto facto' (onzeker hoe ontstaan), noemt ze **pseudo's**, plaatst ze in het Neolithicum, Mesolithicum of Jong Paleo, determineert **ploegretouche** of **graafmachinemaaksels**, soms kent men de retouche niet en dan is het natuurlijk ook niks. Het leukste is wel dat men de vinders een **impressionistische kijk** toedicht en heel bizar; er circuleert een Franse 'stalen hamer' als slagwerktuig voor het Smildien van Hoogersmilde. De makkelijkste determinatie is: **naturolieten**. De meest recente is: zit er geen ijzer direct onder het bewerkte oppervlak van een vermeend MP-artefact dan is het 'Valsheid in gesteente'. Daar kan heel wat op afgedongen worden zoals Geertsma in z'n lezing zal aantonen met enkele opvallende documenten en recente ontdekkingen. Alle getoonde artefacten van de lezing liggen in expo in het museum.

DIT IS EEN UNIEK EVENEMENT

CECI N'EST PAS UN ARTEFACT OVER SJOEMELARCHEOLOGIE

BURGUMLEZING DOOR KLAAS GEERTSMA

De meeste artefacten die getoond worden komen uit de collecties van Henk & Klaas Geertsma

Het Powerpoint openingsplaatje van de lezing.

In de link <https://www.apanarcheo.nl/burgumversie14dec.pdf> die iemand er naartoe had gelegd was dit plaatje zichtbaar op de Facebookpagina Steentijdvondsten. De volgende tekst was toegevoegd: *'sowieso wel een interessant artikeltje'*.

Al snel begon het negatieve reacties te ontlokken.

De meeste daarvan waren niet interessant. Eentje echter trok de aandacht, dat was de reactie van de steentijdspecialist drs. Marcel Niekus. Het gaf een verhelderende inkijk in de denkwereld van deze paleo-archeoloog omtrent zijn visie op 40 jaar APAN. Op 30 augustus 2020 plaatste hij op de Facebookpagina Steentijdvondsten de volgende beschouwing over veertig jaar APAN, waarvan hij een jaar of tien lid was geweest. Misschien was hij toen wat naïef en dacht hij er zijn voordeel mee te kunnen doen, nu ziet hij echter nog maar weinig positieve punten. De Facebookpagina Steentijdvondsten heeft 1.612 leden.

Marcel Niekus op de Facebookpagina Steentijdvondsten - 30 augustus 2020.

‘Enige nuance is hier wel op z'n plaats ...(naam hier weg gelaten). Een paar constatering. De APAN is opgericht door pleitbezorgers van Vermaning, dat klopt, en de interesse onder amateur-archeologen voor de Oude Steentijd is hierdoor aangewakkerd . Dat laatste is een van de weinige positieve punten van de APAN. Onder de leden bevinden zich zeker serieuze, niet professioneel opgeleide onderzoekers. Dat is ook een feit, maar daar is m.i. bijna alles wel mee gezegd. Terugkijkend op meer dan 40 jaar APAN (ik ben zelf een jaar of 10 lid geweest) moeten we constateren dat de APAN (met name het bestuur) geen enkele positieve, opbouwende bijdrage heeft geleverd aan het onderzoek naar de Steentijd in Nederland. Wellicht met uitzondering van een aantal publicaties van de oud-voorzitter Van der Lee die niet onverdienstelijk heeft geschreven over de geschiedenis van het onderzoek naar de Oude Steentijd in Nederland. Voor de rest is het al 40 jaar nagenoeg hetzelfde: schoppen tegen de wetenschap. Zie ik weinig positiefs in. Kritisch zijn mag en moet, maar dan wel op inhoudelijke argumenten en wetenschappelijk onderbouwd. En daar is geen sprake van. Het gaat om pseudo-wetenschappelijke redematies, negeren van waarnemingen die je ongelijk bewijzen, verdraaiingen van feiten, glashard liegen en mensen beledigen. Heeft niets te maken met mensen scherp houden. Je mag Klaas fel noemen, ik noem zijn gedrag gewoon onbeschoft en kinderachtig. De nieuwe voorzitter heeft de kans gehad om de APAN mee te laten tellen in Nederlands onderzoek maar heeft die kans niet gegrepen. Achter de schermen wordt de club gerund door Geertsma die uit naam van de APAN (de hele club, inclusief de leden) allerlei onzin uitkraamt en gewoon doorgaat op de voet waar hij 35 jaar geleden mee is begonnen. Geen enkele kritische zelfreflectie, geen toenaderingspoging tot de 'officiële wetenschap', het doelbewust in stand willen houden van een kloof (die er al jaren niet meer is) enz. Jammer genoeg worden hierdoor welwillende leden overschaduwd en heeft de club zichzelf (met dank aan het huidige bestuur) op een zijspoor gemanoeuvreerd. De indruk die de club bij veel mensen achterlaat is dat ze in hetzelfde rijtje passen als de 5G-wappies, anti-vaxxers, viruswaarheid enz. Van een 'strijd' met de wetenschap is overigens geen sprake. Dit suggereert namelijk dat er sprake is van twee gelijkwaardige tegenover gestelde meningen (pro- en contra-Vermaning) en daar is geen sprake van.’

Hij beweert nogal wat. Ik ga daar wat dieper op in.

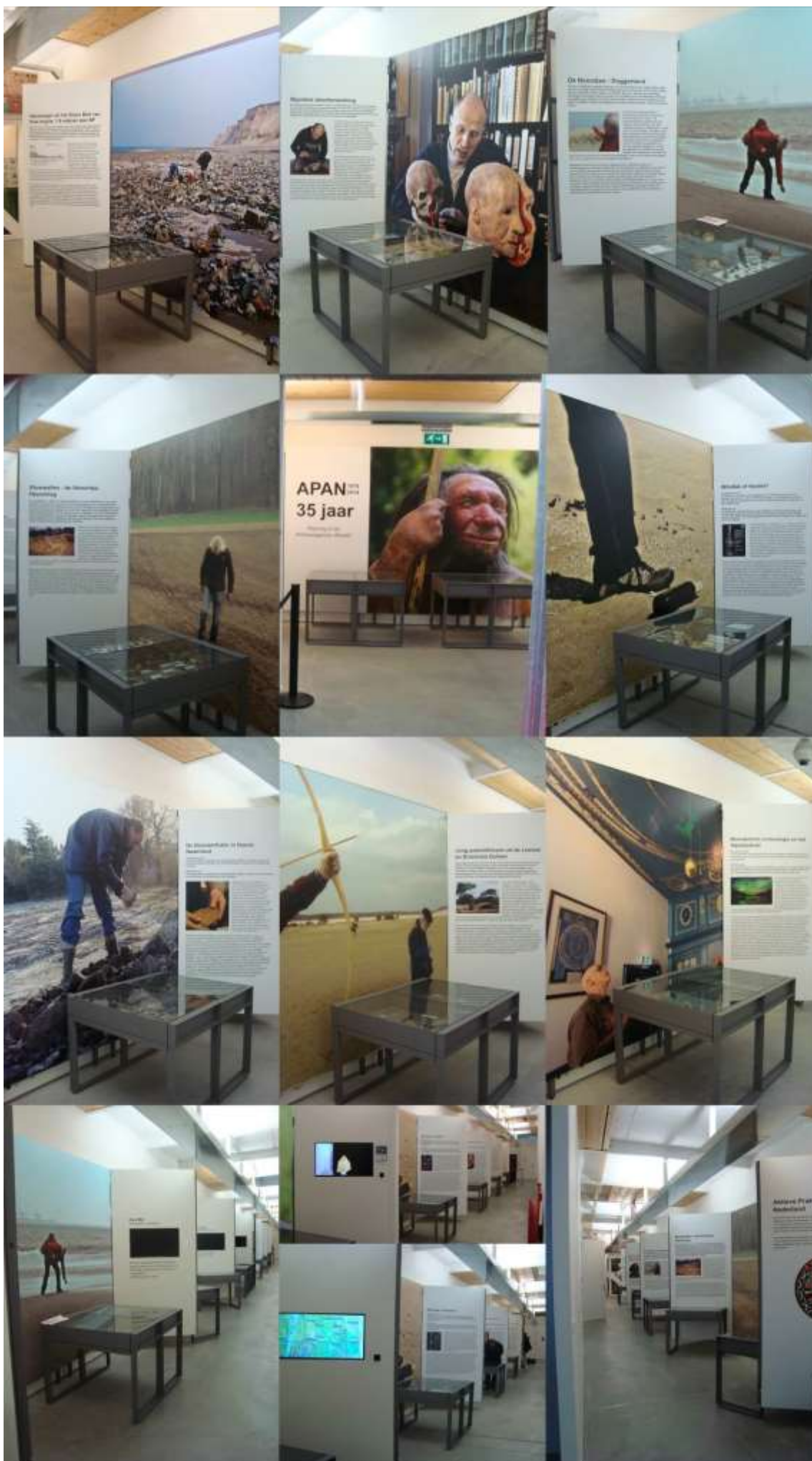
1: Een paar constatering. De APAN is opgericht door pleitbezorgers van Vermaning, dat klopt, en de interesse onder amateur-archeologen voor de Oude Steentijd is hierdoor aangewakkerd . Dat laatste is een van de weinige positieve punten van de APAN.

Deze opmerking is nogal denigrerend te noemen. De APAN heeft in die veertig jaar overal in het land ‘opgetreden’ met het geven van lezingen in diverse musea. De APAN dagen zijn een bekend fenomeen in archeologieland. Daarnaast heeft de APAN achttien APAN/EXTERNEN uitgegeven, de negentiende is in de maak. De APAN verzorgde in die jaren ook geregeld exposities, de belangrijkste en compleetste in twee gerenommeerde musea,

in het museum Twentse Welle in Enschede en in het streekmuseum De Sterrenwacht in Burgum. En dan is er nog de website apanarcheo.nl. Voor eenieder toegankelijk.

De poster voor de expo in het museum Twentse Welle In Enschede. Deze expositie kwam tot stand door de contacten van Evert Ulrich met de museumdirectie. Op de afsluitingsdag werden er door enkele APAN leden, voor een volle zaal, lezingen gehouden die gerelateerd waren aan het tentoongestelde. De opening werd verricht door de alom bekende paleo deskundige professor dr. Gerhard Bosinski. En wat zou de expositie geweest zijn zonder die APAN-leden die hun vondsten hadden ingebracht. Het waren: Theo Dijkstra (+), Sjef Hutsemakers (+), Sigrid Wolff (+), Kees Evenblij (+), Geert Venema, Jan Blok, Dick Groot Obbink, Jan Bulthuis, Anton Verhagen (+), Frits van Gennip, Ben Klein Nagelvoort, Niek van Rijswijk, Pieter Huisman, Jan Hendriks, Daan Wiltenburg, Vilmar Dijkstra, Joost thoe Schwarzenberg, Kees van Oorde, Jan Willem van der Drift, Govert van Noort, Ab Lagerweij, John de Koning, Herman van der Made, André Cardol, Henk Geertsma, Klaas Geertsma, Anton van der Lee en Dick Mol. Samen hebben deze APAN leden laten zien dat de archeologie van de steentijd een open wetenschap is en dat er vanuit andere vakgebieden als die van de archeoloog nieuwe en onverwachte visies kunnen ontstaan die minstens evenveel waarde hebben voor de archeologie in het algemeen dan de gangbare, misschien zelfs wel meer. Bijvoorbeeld de visie van Govert van Noort over windlak=hyaliet. De expo werd wegens grote belangstelling met een maand verlengd. De APAN exposeerde in de 42 meter lange smalle gang binnen Twentse Welle. Niet erg geschikt voor een expositie zo leek het, maar Evert Ulrich toverde met zijn ontwerp deze smalle pijp om tot een volwaardige expositieruimte. Het werd een monumentaal geheel. De expositie 'APAN, 35 jaar Reuring in de Archeologische Wereld' draaide een half jaar plus een maand. Het was een unieke expositie en zonder meer de meest bijzondere op het gebied van de Steentijdarcheologie ooit in ons land sinds lange tijd. Er werden door studenten van de Saxxion Hogeschool Twente videoportretten gemaakt van Jan Willem van der Drift, Dick Mol, Ab Lagerweij, Ben Walet, Govert van Noort, Anton van der Lee, Klaas Geertsma en Ton van Grunsven. De video's waren zichtbaar op de expo. Voor de videoportretten zie verderop.

2: **Onder de leden bevinden zich zeker serieuze, niet professioneel opgeleide onderzoekers. Dat is ook een feit, maar daar is m.i. bijna alles wel mee gezegd.**

Ja dat is zeker een feit, maar de APAN leden zijn zonder uitzondering allemaal zeer geïnteresseerde 'stenenzoekers' of zoals ze binnen de APAN genoemd worden: 'actieve praktijk archeologen'. Deze mensen hebben veelal kennis van alle steentijdculturen, meestal toegespitst op het eigen zoekgebied. Het kleineren van deze onderzoekers lijkt een erg goedkope manier om de eigen professionele status op een voetstuk te plaatsen.

3: **Terugkijkend op meer dan 40 jaar APAN (ik ben zelf een jaar of 10 lid geweest) moeten we constateren dat de APAN (met name het bestuur) geen enkele positieve, opbouwende bijdrage heeft geleverd aan het onderzoek naar de Steentijd in Nederland. Wellicht met uitzondering van een aantal publicaties van de oud-voorzitter Van der Lee die niet onverdienstelijk heeft geschreven over de geschiedenis van het onderzoek naar de Oude Steentijd in Nederland.**

In de tien jaar dat hij lid was heeft hij geen enkele bijdrage aan de APAN geleverd. Niks positiefs of opbouwends, helemaal niks zelfs. Blijkbaar was hij toen nog kinderlijk naïef en nog niet de volleerde beroepsarcheoloog die hij later claimt te zijn geworden (zie verderop). Toen hij beroeps werd vertrok hij met haastige spoed, een APAN lidmaatschap paste daar niet bij. En hier laat hij nu zien dat natrappen hem niet vreemd is.

4: **Voor de rest is het al 40 jaar nagenoeg hetzelfde: schoppen tegen de wetenschap. Zie ik weinig positiefs in.**

Blijkbaar kent hij onze publicaties niet die niet over Vermaning gaan en heeft hij de twee boven genoemde exposities niet bezocht, die in Enschede en Burgum. Op de exposities werd geen enkel negatief oordeel geventileerd over welke wetenschapper dan ook. Het ging zuiver en alleen over vondsten, met daarnaast enkele opzienbarende visies de steentijd aangaande. In bijna alle artikelen in de APAN/EXTERN worden vele prachtige vondsten beschreven en getoond middels tekeningen en foto's.

5: **Kritisch zijn mag en moet, maar dan wel op inhoudelijke argumenten en wetenschappelijk onderbouwd. En daar is geen sprake van. Het gaat om pseudo-wetenschappelijke redematies, negeren van waarnemingen die je ongelijk bewijzen, verdraaiingen van feiten, glashard liegen en mensen beledigen. Heeft niets te maken met mensen scherp houden.**

'Pseudo-wetenschappelijk' is een kreet die voortdurend tegen het werk van APAN leden wordt ingezet. Het werd zelfs geroepen als reactie op de lezing over windlak=hyaliet die Govert van Noort in 2017 hield op de Steentijddag in Leiden. Die kreet kwam uit het gezelschap rondom Marcel Niekus en Frans de Vries. De lezing was getiteld: ' De

middenpaleolithische werktuigen van Hoogersmilde, Hijken en Eemster. Van meningen naar feiten'. De kreet werd bijna overstemd door het langdurige uitbundige applaus van de vele andere aanwezige belangstellenden, die de inhoud van de lezing wel op waarde wisten te schatten. Dat was tenminste een mooie opsteker. Missie geslaagd!

Govert van Noort tijdens zijn lezing in Leiden op de Steentijddag van 2017. Indien Niekus bedoelt dat Van Noort in zijn lezing 'verdraaide feiten' presenteerde, dan wordt de vraag 'wie beledigt wie'. Klik op de foto voor de pdf van de lezing, of op deze link:

<https://www.apanarcheo.nl/leidenlezing.pdf>

6: Je mag Klaas fel noemen, ik noem zijn gedrag gewoon onbeschoft en kinderachtig. De nieuwe voorzitter heeft de kans gehad om de APAN mee te laten tellen in Nederlands onderzoek maar heeft die kans niet gegrepen. Achter de schermen wordt de club gerund door Geertsma die uit naam van de APAN (de hele club, inclusief de leden) allerlei onzin uitkraamt en gewoon doorgaat op de voet waar hij 35 jaar geleden mee is begonnen. Geen enkele kritische zelfreflectie, geen toenaderingspoging tot de 'officiële wetenschap', het doelbewust in stand willen houden van een kloof (die er al jaren niet meer is) enz.

Met de website ApanArcheo, het uitgeven van de APAN/EXTERN, het houden van lezingen en het inrichten van exposities lijkt het er toch wel sterk op dat de APAN een open koers vaart en dat iedereen welkom is om aan boord te komen. Het is wel heel erg opvallend dat hij zijn pijlen richt op 1 persoon die door hem gezien wordt als de drijvende kracht binnen

de APAN. Blijkbaar heeft hij niet door hoe een vereniging draait en gerund wordt. Dat kan niemand in zijn eentje. De APAN dankt dan ook alle oud-leden die in die veertig jaren kwamen en gingen voor het oprichten van de APAN, de uitgave *Archaeologische Berichten* was lange tijd hun lijfblad tot de APAN met het eigen blad APAN/EXTERN naar buiten ging treden. De door Jan Willem van der Drift georganiseerde APAN dagen in musea in het zuiden van het land, maar ook in België en Duitsland waren hoogtepunten. In België was de APAN zelfs te gast in het museum in Scladina bij de beroemde archeoloog Kévin Di Modica, die in de grot uitleg gaf over zijn opgraving van de neanderthaler. De familie van Tim Verhagen in Kerkdriel kan niet onbenoemd blijven in deze, zij beheren het museum Hertogsgemaal aldaar, waar de APAN al gedurende meerdere jaren welkom is voor het houden van de jaarlijkse ledendag. En Ruud Hemelaar heeft de nrs 1 t/10 van APAN/EXTERN voor een ieder toegankelijk gemaakt en on line gezet (zie verderop).

7: **Jammer genoeg worden hierdoor welwillende leden overschaduwd en heeft de club zichzelf (met dank aan het huidige bestuur) op een zijspoor gemanoeuvreerd. De indruk die de club bij veel mensen achterlaat is dat ze in hetzelfde rijtje passen als de 5G-wappies, anti-vaxxers, viruswaarheid enz.**

En toch kon de heer Niekus het niet nalaten om even flink tegen deze ‘wappies’ tekeer te gaan. Zijn frustraties hadden blijkbaar het kookpunt bereikt door de actie van iemand die het waagde om de Burgumlezing van Geertsma *‘sowieso wel een interessant artikelje’* te noemen. Daar moesten de meer dan duizend leden van de Facebookpagina Steentijdvondsten wel tegen beschermd worden natuurlijk. De volgende reactie van een lid van Facebookpagina Steentijdvondsten die het goed begrepen heeft, spreekt boekdelen: *‘Knap staaltje vuilspuiterij Marcel, over zelfreflectie gesproken!’*

ANDER NIEUWS, EEN EDELHERT VERDWAALD IN DE TIJD

Natuurlijk is het niemand in het archeowereldje ontgaan dat er in 2019 het boek *‘Neanderthalers in Noord-Nederland, leven aan de rand van de oerwereld’* werd gepresenteerd. En die oerwereld was gesitueerd in Drenthe op een akker nabij Peest. Nu is dat op zich een heugelijk feit, boeken over dit onderwerp zijn uiterst schaars in ons land. We hadden er dan ook wel wat van verwacht, maar we kwamen bedrogen uit. Het voert te ver om er hier een uitgebreide boekbespreking van te geven. Een belangrijke reden waarom we dat niet doen is omdat het boek wensdenken vertegenwoordigt van de samenstellers; een neanderthal kampement in situ. Dat zou dus ontdekt en opgegraven zijn op de al genoemde akker bij Peest. De auteurs drs. Marcel Niekus en drs. Evert van Ginkel (geen onbekende in archeoland) geven middels een verzonnen verhaal een inkijkje in het leven van een groep neanderthalers op de toendra nabij Zeijen-Peest. Het verhaal speelt zich af in hartje winter van het jaar 50.000 voor heden. De vertellers laten een groep neanderthalers, met hun kinderen en vast ook met ouden van dagen, overwinteren op de toendra bij Peest, met als enige onderkomen wat bijeengeraapte takken en bladeren,

aangevuld met wat huiden. Daaronder overnachtten ze. Dat was een schamel onderkomen kunnen we lezen, want er groeit niet veel op een toendra. Geen bomen bv. Alleen wat lage struiken. Maar goed, deze neanderthalers waren geharde 'oerboys', want aan hun kleding ontbrak nogal wat. Op de omslag van het boek is dat duidelijk te zien, het is een reconstructie van het verhaaldeel waar de neanderthalers op jacht gingen. En dat deden ze op blote voeten in het met sneeuw bedekte landschap langs het Oostervoortsche Diep nabij Zeijen in Drenthe. Ook hebben ze geen mouw- en beenbedekking. Dat is echt uitzonderlijk, want de gemiddelde wintertemperatuur op de toendra schommelt tussen de -28 en -50 graden. De jagers moesten dan ook steeds even hun jacht onderbreken om met hun handen hun voeten warm te wrijven. Het staat echt zo in het verhaal! Maar nu komt het, ze jaagden op een edelhert. En dat kan dus niet, edelherten horen niet in een dergelijk landschap thuis. Het zijn bosdieren die zich bij voorkeur in een warm klimaat ophouden. Hier de omslag van het boek met de jacht van twee neanderthalers die in de sneeuw op de toendra op blote voeten een edelhert belagen.

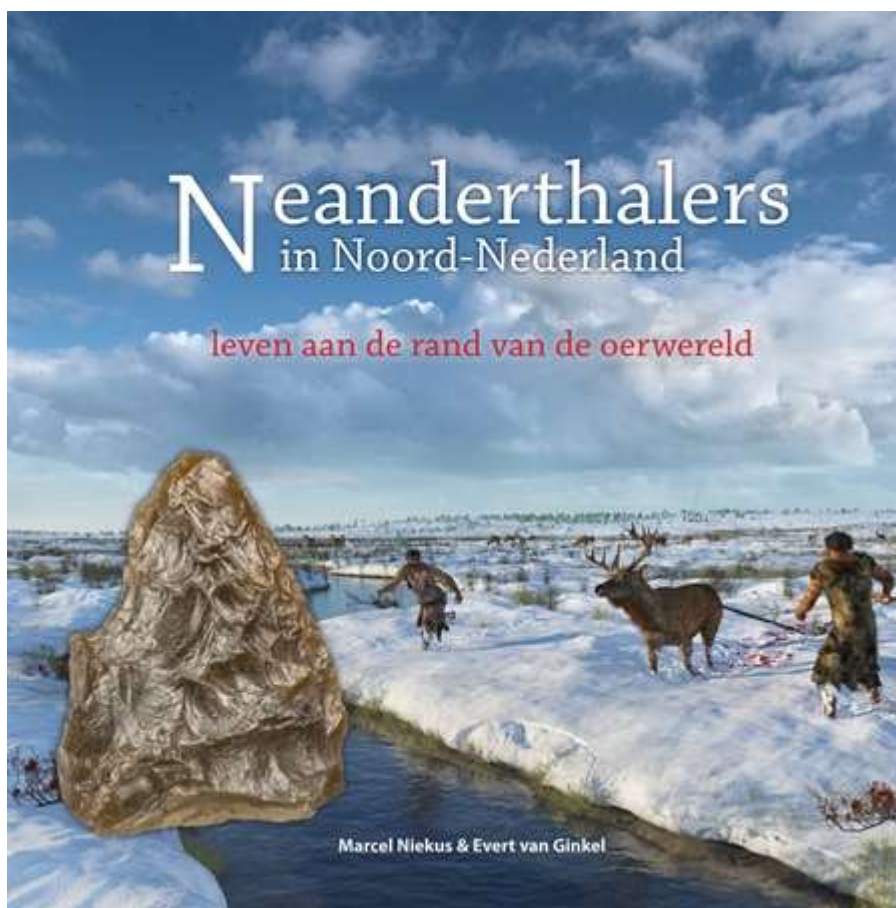

Foto Provincie Drenthe

Deze reconstructie is dus niet wetenschappelijk verantwoord. Het was dan ook terecht dat er vanuit de APAN een Facepalm aan werd toegekend. Dit is nu een voorbeeld van pseudo-wetenschap. Het is triest, maar dit boek verliest met deze blunder alle credits.

Het kan zo de papierversnipperaars in. Over de vuistbijlen, die geclaimd worden als een in situ van het MTA van 50.00 BP, wordt binnen de APAN anders gedacht. Zie deze link:

<https://www.apanarcheo.nl/baloo%20rethen2.jpg>

DE FACEPALM

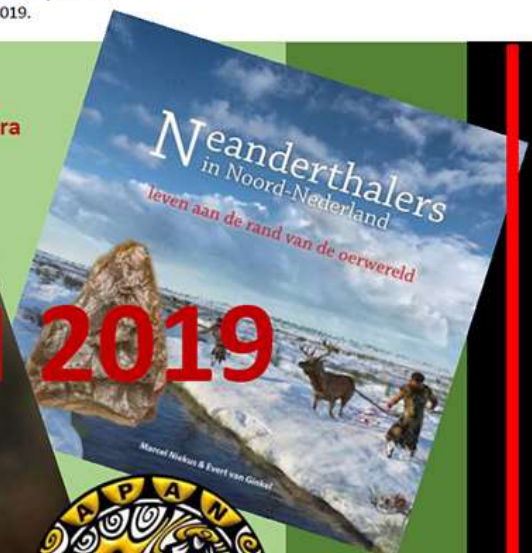
Sommigen zeggen dat de fout van het edelhert niet zo erg is, het blijft immers een mooi boek. Anderen zeggen dat het de creatieve vrijheid van de kunstenaar is en dat dat moet kunnen. Wij binnen de APAN denken daar anders over. De eindverantwoordelijke voor dit boek is altijd de hoofdredacteur, en dat was de archeoloog drs. Marcel Niekus. Hij verdient daarom de Facepalm 2019.

FACEPALM 2019 voor het boek 'Neanderthalers in Noord-Nederland'. Marcel Niekus en Evert van Ginkel laten twee neanderthalers op de toendra jacht maken op een edelhert. In de buurt van Zeijen. Helaas voor hun is dit dier een bosbewoner, het edelhert hoort niet in een dergelijk landschap.

APAN FACEPALM 2019

Dat zij de jagers op blote voeten de sneeuw insturen laten we dan maar buiten beschouwing. Hun fantasie kent echter geen grenzen, zie blz. 179 t/m 186.

Dat een dergelijke kapitale blunder de omslag van het boek aiert is geen reclame voor het wetenschappelijke gehalte van de inhoud ervan. Daarover zou ook veel gezegd kunnen worden, maar dat bewaren we voor later. KG

EEN FACEPALM
IS EEN GEBAAAR
VAN SCHAAMTE

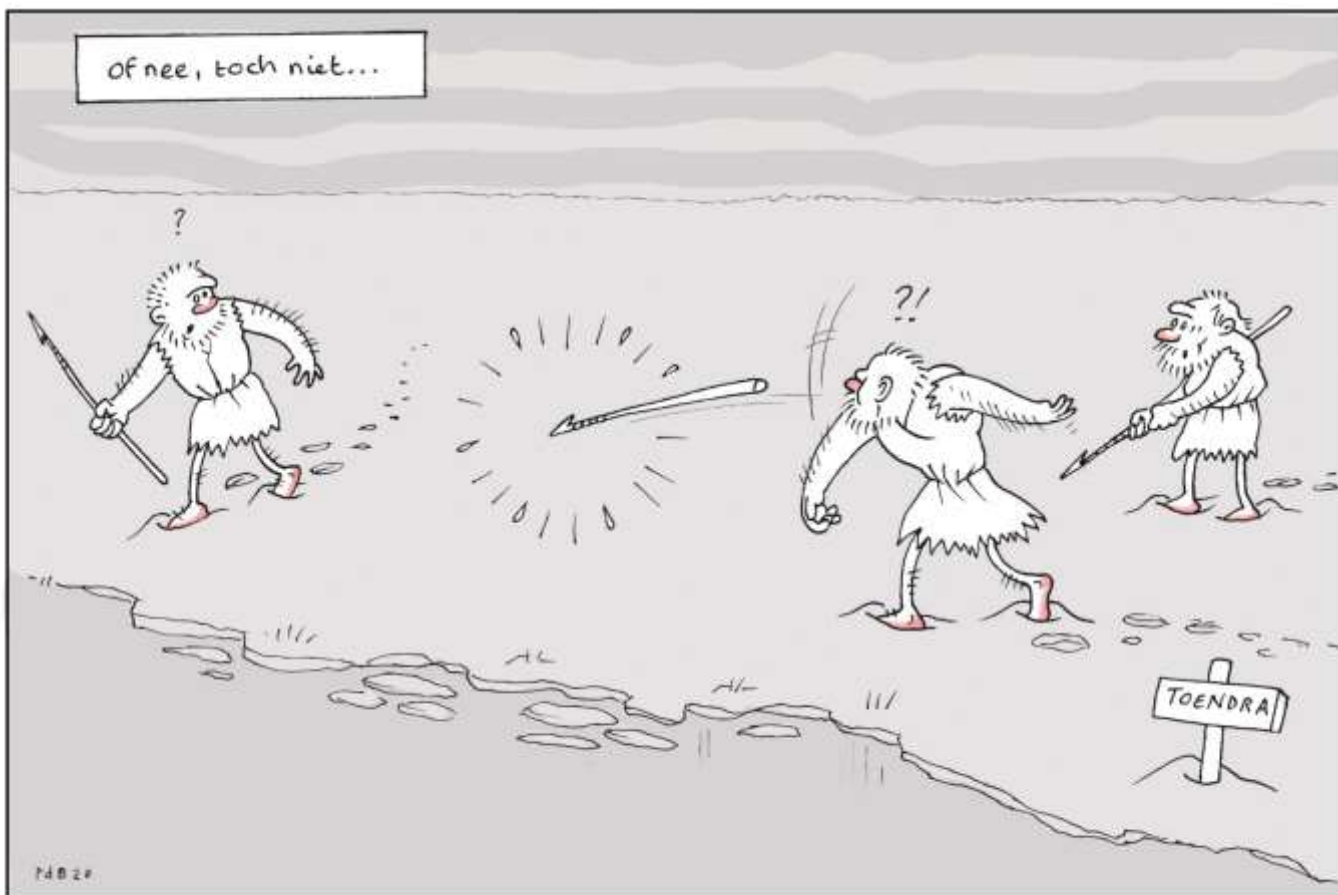
Onlangs kreeg het boek wegens verkoopsucces een herdruk. We weten zeker dat door de kritiek van de APAN de toendra daarin nu een steppe-achtig landschap genoemd wordt. En daarmee wordt dan de mammoetsteppe bedoeld. De fout van het edelhert op de toendra is natuurlijk met een simpele woordenwissel van toendra naar steppe-achtig landschap niet recht te breien. De dierenwereld die daar rondliep wordt uitgebreid besproken in het boek (blz. 120), het gaat dan om de volgende dieren: de wolharige mammoet, de wolharige neushoorn, reuzenherten, rendieren, wilde paarden, wilde ezels, leeuwen, hyena's en beren. De gemiddelde wintertemperatuur wordt geschat op -20 tot min -30 graden. Geen edelherten dus. En voor jacht op blote voeten in de sneeuw ook wel wat te koud! En wat dat betreft, op de Facebookpagina van drs. Frans de Vries werd er op 9 oktober 2020 door een van zijn vrienden daar de volgende vraag gesteld ivm de heruitgave: *'Is dat Edelhert nu weggehaald?'* Het antwoord van De Vries: *'Ja en de Neanderthalers dragen nu moonboots met ingebouwde geurvreters: er was een lezer die vreesde dat de oerboys kou zouden vatten.'* Gezien de publiciteit rondom de heruitgave valt te constateren dat de 'oerboys' nog steeds op blote voeten in de sneeuw dat edelhert bejagen. Eentje heeft zijn speer in het achterlijf van het dier geprikt. Het tafereel kon blijkbaar nog net vastgelegd worden voordat dit fantoom of het virtueel geprojecteerde hologram van het edelhert als de spreekwoordelijke zeepbel uiteen zou gaan spatten. De jagers met lege magen achterlatend. Dat werd met een hongergevoel naar bed en hield dan de kinderen maar eens rustig. Misschien was er een meesterverteller bij die in de avond verhaalde over zijn visioen van de verre toekomst waar 'de mensen' in tenten woonden en in het hoge noorden in een soort sneeuw hutten, ze droegen aangepaste kleding passende bij de koude klimaten, en dat ze veel te eten hadden omdat ze de jachtbuit van de zomer hadden geprepareerd en hadden opgeslagen voor de winterperiode. Daar werd dan wat smalend over gelachen en het werd stevast door de groep afgedaan als intellectueel gezwam.

Er was eens , 50.000 jaar geleden, een edelhert op de toendra...

HET JAGEN OP BLOTE VOETEN IN DE SNEEUW OP HET EDELHERT OP DE TOENDRA WAS VOOR DE 'OERBOYS' EEN KOUD KUNSTJE LEEK HET, MAAR ZE KWAMEN VAN EEN KOUDE KERMIS THUIS, HET EDELHERT BLEEK EEN FANTOOM, EEN HOLOGRAM EN SPATTE BIJ AANPRIKKEN UITEEN ALS DE SPREEKWOORDELIJKE ZEEPBEL

of nee, toch niet...

* pre-historische voorganger van de zgn. 'Moonboots'

EEN ENKELING HAD WARM GEDACHTEN AAN 'MOONBOOTS' EN EEN TENT. HIJ VERHAALDE ZELFS VAN SNEEUWHUTTEN EN AANGEPASTE KLEDING VOOR IN DE KOUDE KLIMATEN, DAT HAD HIJ GEZIEN IN ZIJN TOEKOMSTVISIOEN.

Er valt nog wel meer op aan te merken, maar dat kunt u op ApanArcheo lezen in deze link:

<https://www.apanarcheo.nl/bijpeest.jpg>

DE TRADITIONELE APANWINKEL OP DE STEENTIJDAG-LEIDEN

ACHTER DE TAFEL IN 2019 JAN WILLEM VAN DER DRIFT EN PIETER DIJKSTRA, PIETER HUISMAN STAAT VOOR DE TAFEL, HIJ WIJST NAAR EEN PUBLICATIE. Foto Leiden Globaal.

De jaarlijkse Steentijddag georganiseerd door de universiteit van Leiden wordt door vele APAN leden bezocht. Jan Willem van der Drift heeft op meerdere van deze dagen lezingen gehouden, o.a. op de Steentijddag van 2018. Zijn lezing toen was getiteld 'Wat gebeurde er met de Neanderthalers'. Hier te bekijken <https://www.apanarchoe.nl/Neanderthalers1.pdf>

Jan Willem van der Drift onderhoudt contacten met diverse archeologen in het buitenland, zowel in Europa als in Amerika. Voor zijn onderzoek naar de bipolairtechniek bezocht hij samen met Jan Blok in Georgië Prof. dr. David Lordkipanidze de opgraver van de homo erectus van Dmanisi, zie deze link.

<https://www.apanarchoe.nl/West%20Runton%20Stonebed%20East%20Anglia/West%20Runton%20Stonebed%20East%20Anglia.html>

Op de Steentijddag van 2020 ging zijn lezing over een bijzonder sculptuurtje,

gevonden in de omgeving van Maastricht. Die lezing had als titel: Een verrassende amateur-vondst; op reis met de 'Venus' van Maastricht. De vondst van een gesneden en geslepen steen op een akker in Maastricht stelt ons voor raadsels. Het voorwerp moet lang geleden door een reiziger zijn verloren, maar waar kwam de steen vandaan, wanneer werd hij bewerkt en wat stelt de vorm voor? Om antwoorden te vinden ging de steen opnieuw op reis. Hij legde duizenden kilometers af om de specialisten details van slechts duizendsten van millimeters te laten bestuderen.

Met de Venus van Maastricht bezocht Jan Willem samen met Erwin van Eden ook Dolni Vestonice, alwaar het beroemde 'botvrouwkje' tentoond gesteld wordt. Alles over het 'botvrouwkje', klik deze link:

<https://www.apanarcho.nl/paardenjagersgodin/Venus%20van%20Dolni%20Vestonice150-4.pdf>

De Venus van Maastricht van alle kanten. Gevonden door Sjesco Olischläger. Hoe er door de buitenlandse deskundigen op gereageerd werd kunt u ervaren door de foto aan te klikken. Of klik op deze link:

[https://www.apanarcho.nl/Venusmaastricht%20NLversie%20\(002\).pdf](https://www.apanarcho.nl/Venusmaastricht%20NLversie%20(002).pdf)

APANDAGEN, EEN LANGE TRADITIE

ENKELE APANDAGEN OP WILLKEURIGE VOLGORDE

uitnodiging

STEENTIJD DAG

& **IJSTIJDEN MUSEUM**

6 NOV

MET OPEN MIDDAG

MET DE APAN NAAR FRIESLAND, NAAR HET IJSTIJDEN MUSEUM BUITENPOST, WAAR MOMENTEEL HET NEOLITHICUM CENTRAAL STAAT MET DE BOEIENDE EXPOSITIE 'OERBOEREN IN DE FRIESE Wouden'

PRESENTATIE APAN/EXTERN 14

APAN - STEENTIJD DAG ZAL 15 mei 2010

MET DE APAN NAAR **BELOÏE**
 NAAR DE GROT VAN SCLADINA
 LAAT U VERWONDEREN OVER HET
 VERHAAL VAN DE ONTDEKKING VAN.

L'Enfant de Sclayn

Het kind van Sclayn

Lezing door dr. Dominique Bonjean.
 Aanvullend rondleidingen in de grot.

127.000 BP

OOK NEANDERTHALERS

In het museum is een expo van vele Neanderthaler werktuigen en botten. Neem eigen vondsten mee ter determinatie.

DIT APAN-UITSTAPJE IS EENMALIG
 TWIJFEL NIET, GA OOK MEE, MELDT U AAN, MAAK ER EEN LANG WEEKEND VAN IN EEN HUISJE, PENSION, CAMPER OF TENT. ER IS VEEL TE ZIEN IN ZUID-LIMBURG EN HET AANGRENZENDE BELGISCH-WAALSE ARDENNENLAND.

UITNODIGING

www.apanarcheo.nl

Altijd actueel

APANDAG 26 september 2009
 Museum Hertogsgemaal
 Rosmalensdijk Gewande - Onze thuishaven

PRESENTATIE:
**DE OUDSTE VONDSTEN VAN
 ENGELAND - DE WERKTUIGEN VAN
 WEST RUNTON - 1.8 MILJOEN BC**

Ontvangst met thee-koffie om 9.30 u
 Aanvang algemene ledenvergadering 10.00 u.
 Daarna is de daginvulling als volgt:

Lezing: Dick Mol over vroeg pleistocene fauna. Lunchpauze: zelf brood meebrengen, het ruffje van thuis, voor koffie-bees wordt gezorgd.
 Lezing: Ab Lagerweij - Werkgroep West - vroeg pleistocene site West Runton - 1.8 miljoen BC. Aansluitend presentatie van EXTERN 13, de monografie over West Runton.
 Tijdens de pauzes en na de lezingen kunt u zelf de oudste vondsten van Engeland, de ontdekking van de Werkgroep West bekijken.
 En speciaal voor deze APANDag zijn ook de vroeg pleistocene vondsten van Nederland uit de collecties Franssen en van der Drift in het Museum Hertogsgemaal te zien. Laat deze eenmalige kans om deze vondsten te zien niet voorbijgaan. Neem uw eigen vondsten mee en laat ze zien, dat is bij de APAN een goede traditie. Maak deze dag. Kom naar Gewande. De APAN rekent op uw komst. Info APAN: 050.5269061 of 073 - 6211199

UITNODIGING

APANDAG 2009

uitnodiging

STEENTIJD DAG 17 DECEMBER 2011

Boulodrome "Batard", Prins Hendrikstraat 82, 5151 GB Drunen

PRESENTATIE TWEE 2

SPECIALE APAN UITGAVES

Dmanisi en de bipolairtechniek

In het ochtendprogramma van deze Steentijd dag zal Jan Willem van der Drift een filmverslag presenteren van de reis die hij en Jan Blok dit voorjaar maakten naar de beroemde Homo erectus vindplaats Dmanisi. In de film wordt veel aandacht besteed aan het artefactencomplex van deze site, maar ook aan het landschapelijk schoon van Georgië. Het is tevens een aanvulling op de eerdere DVD 'Het bipolair techniek concept'. Ook nu weer worden experimentele bipolairtechnieken getoond, toegespitst op 'niet vuursteen', geïnspireerd op de 1.8 miljoen oude toolkit van Dmanisi.

Brabantse Broddels

Na de lunch wordt het boek BRABANTSE BRODDELS van Anton van der Lee gepresenteerd. Gedurende meerdere jaren heeft Van der Lee zijn geheugen aan het werk gezet om zijn lange levensloop van meer dan vijftig jaar binnen de archeologie na te spuren op leuke en speciale voorvallen. Dit resulteerde in 32 korte humoristische schetsen die hij 'Broddels' noemde. En omdat hij een sterke feeling heeft met de Brabantse volksaard kwam daar de toevoeging 'Brabantse' bij. Hij vertaalt over vuistbijlen, speciale munten, Jong Paleol artefacten, Neolithische en Bronstijdbijlen, speerpunten, Duitse, Franse, Amerikaanse en Australische vondsten, over bijzondere mensen, vrienden en daarvan van de Katholieke Kerk. Tijdens de presentatie zal Anton enkele Broddels voorlezen.

EXCURSIE 30 APRIL 2011 BEZICHTIGING COLLECTIE RIEDIGER IN DUITSLAND - ÜBACH-PALENBERG

APAN-excursie naar Übach-Palenberg, bezichtiging Collectie Richard Riediger

De in Duitsland zeer bekende amateur archeoloog Richard Riediger brengt in zijn grote collectie voor het Landcommissariaat in Bonn. De APAN krijgt daarom op zaterdag 30 april 2011 de allertentoonstelling van zijn unieke verzameling te bezichtigen.

Sinds 1935 verzamelt Paul Riediger archeologische vondsten. Zijn zoon Richard is daarmee opgevoerd en inmiddels zelf bejaard. Veel van zijn vondsten stammen van kort na de oorlog. Het gebied van de Severan Heide was toen kapot geschoten en de boeren die er nog studeer werden gekocht voor gebruik als stekhout in de steenkolonies. Daarvoor kwamen het gebied vrij voor onderzoek, maar het was als gewone veldvondsten te bezichtigen. Die Riediger had een "Steinzeitvergangenheit", een programma bij het gebiedsmaatschappij. Ze heeft hij op de Severan Heide een reeks grote maatschappelijke vindplaatsen ontdekt. In die tijd was de indeling van de prehistorie nog sterk gebaseerd op het Franse model, op basis van de vondsten van Riediger heeft Steenrijke Arsen en Duitse indeling gevonden voor het noordwesten van het Steinerheide gebied. Daarna ontdekt ook de indeling in het zuiden paleolithicum. Die Riediger heeft dus een Neanderthaler komposities ontdekt. Op een van die vindplaatsen zag hij een grote schijf en toen hij deze sprong op ontdekte was hij overtuigd van de kaart van het van de Heide Halbinsel, een van zijn laatste vondsten? Andere bronzenvondsten vonden in de collectie: een groep Leuberg vorken werkzaken, hamerbijlen, bronzen bijlen. Komische tegel met schoteldruk, reëelsteden vandenok, broeken en zeer bekend in Duitse collectie biloum vandenok (Hafnertoren).

Wie bezichtiging wilt op zaterdagmiddag wordt er andere plaatsen heeft, maar in laatste nog moet Kennisgevingen en deze excursie is eenzijdig. Meldt u daarom per e-mail aan voor deze unieke excursie, probeer rond 10.30 uur aanwezig te zijn, het programma is als volgt:

* Als u wilt over de grens of gebied waar Zeld Leuberg op zijn bevel is, dan bent u in Übach-Palenberg. We komen daar bijeen in het huis van dr. Riediger, in de Oberstrasse 11. Het handgite is kantoorlijk carport en een navigatie apparaatje gebruiken.

* Nieuw zelf en leest over een aantal tradities, ook een maatschappelijke.

* In de middag bent u een field trip naar een steentijdspoor in Zeld Leuberg, waar Jan Willem van der Drift sabbat en geven over de geologie van de Heidevelden, als vertrekking bij zijn artikel in extero: 14 over de laatste vonden van ons land.

* We sluiten deze dag af door gezellig samen klapnet met frietjes en sla te eten in Cadeau en Kover (draakjes en evenwicht fietjes voor zijn rekening), reservering is nodig, dit geldt u aan; het af staan van maaltijd, opteren van onderstaand streektje kan ook.

MELDT U AAN BIJ JAN WILLEM VAN DER DRIFT
Adres: Schamerweg 1, 6524 JA Maastricht

Tel: 043-3639644
e-mail: janwillemvanderdrift@wanadoo.nl

In Übach op 30 april van aan de excursie naar Duitsland met ..... leden en ..... niet-leden

Adres: DEELNEMERS WORDEN ROND 10.30 UUR IN ÜBACH-PALENBERG VERWACHT (Oberstrasse 11)

STEENTIJD DAG 20 sept 2008

Aktieve Praktijk Archeologie Nederland

VENLO

NEANDERTHALER

IN EUROPA

NIJEUWE CONSERVATOR
Ontwikkeling met de nieuwe conservator van het Limburgs Museum, Leo Verhaar. Hij is de bekendste archeoloog van ons land. Zijn eerste grote prehistorische tentoonstelling is het Limburgs Museum. Hij zocht naar de Kollon, ging over de Steenrijke en Neanderthal en tussen Neanderthal en Holo. Leo Verhaar gaf in 1970 een lezing over 'Mens in Leuberg op de APAN dag van de Grote Steentijd'.

LEZING DOOR AKTON VERHAGEN
Archeologisch onderzoek in Yukon - Alaska
Baat en verlog van een aantal expedities die Verhagen maakte, o.a. samen met Dick Mol, in het hooggebied van de rivier de Yukon in Alaska. Tijdens de expedities werd paleontologisch en archeologisch onderzoek verricht. Verhagen zal gevonden materialen tonen en bespreken. Met aandacht aan andere lezings.

RONDELEIDING EXPOSITIE
Speciaal voor alle leerlingen op de APAN dag worden tentoonstelling rondleidingen gegeven. Dit is de laatste kans om in ons land de grootste Neanderthaler in Europa te zien te bezichtigen.

DETERMINATIE ARTEFACTEN
Zelds afgedrukt en voor de APAN dag worden speciale APAN-voorwerpen zijn om te laten bepalen.

VIJFTIEN UIT DE NOORDZEE
De beschrijving over de spectaculaire vondst van een vijftienjarige grotte onder de Noordzee zal u niet ontgaan zijn. Jan Meekerveld die vinder ervan, is op deze APAN-dag onze speciale gast. Op 20 september komt hij ook af voor de APAN in het Limburgs Museum het belangrijke deel van deze vondstgroep, waarmee vijfde eeuw v.l.z.j. en later.

HOE WAAR BEET AFKOMST
MELDT U AAN BIJ JAN WILLEM VAN DER DRIFT
Adres: Schamerweg 1, 6524 JA Maastricht
Tel: 043-3639644
e-mail: janwillemvanderdrift@wanadoo.nl

APAN-DAG 20 sept. 2008
LIMBURGS MUSEUM
Kullsepoort 5 Venlo

Ontvangst vanaf 10 uur.
De ledenvergadering duurt van 10.30 tot 11.30 uur.
Pauze en lunch.
Na de lunch lezing door Akton Verhagen. Ook toegankelijk voor niet-leden.

STEENTIJD ARCHEOLOGIE

APAN

VEENKOLONIAAL MUSEUM 23 APRIL 2005 VEENDAM

AMATEUR ARCHEOLOGOOG OPEN MIDDAG

De APAN en de Werkgroep Steentijd Veendam houden zaterdag 23 april een gezamenlijke Steentijd dag. De middag is een "open middag". Vanaf half twee is iedereen welkom om vondsten te bekijken en om stenen te laten determineren. Tevens de recentelijk nog vals verklaarde Eemstervondsten van Vermaning eenmalig in expositie. Bekend van krant en tv. Mis dit niet!

Aktieve Praktijk Archeologie Nederland

REHABILITEER VERMANING. Kom kijken naar de bewijzen van echtheid van zijn vondsten.
APAN vanaf 25 april: www.apanarcheo.nl

28 OCT 2017

PRESENTATIE APAN/EXTERN 16

**NADERE INFO OVER PROGRAMMA VOLGT
HOU UW MAIL IN DE GATEN
KOM NAAR GEWADE
MELDT U ALVAST AAN BIJ
govert.hannie@texel.com**

De volgende publicatie werd op de Facebookpagina Steentijdvondsten nog voordat het verschenen was door twee noordelijke beroeps volledig afgebrand. De APAN beschouwt het echter als een van de belangrijkste bijdragen aan het onderzoek naar de mesolithische mens op Nederlandse bodem. We verbazen ons dan ook dat er vanuit het vakgebied door het oud-APANlid, nu noordelijk mesodeskundige, drs. Hans Peeters van de RUG in Groningen, de man die dr. Stapert opvolgde, geen enkele belangstelling voor is getoond. Het blijft vreemd stil vanuit zijn vakgebied. Een beetje pootje baden in Doggerland is momenteel de hobby van hem en menig ander steentijdarcheoloog, de wal opklimmen voor de in situ vondsten van de Waal past blijkbaar niet binnen hun onderzoeksgebied.

BESTEL NU DE MEEST BESPROKEN PUBLICATIE VAN DE APAN

Een mesolithische slachtplaats van de Maglemose-cultuur gedurende het Boreaal (9000 - 8000 BP) in het dorp De Waal op Texel Door Govert van Noort

speciaal voor de kenners **THEMANUMMER EXTERN 17**

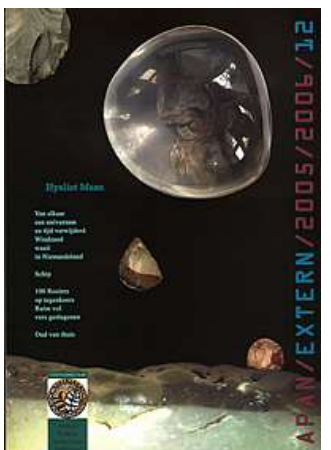
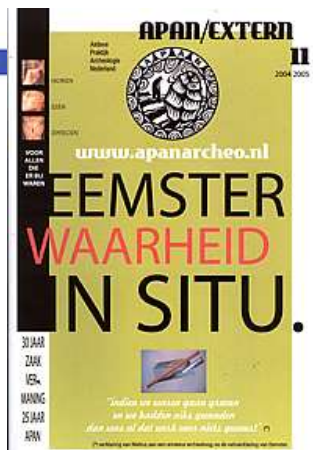
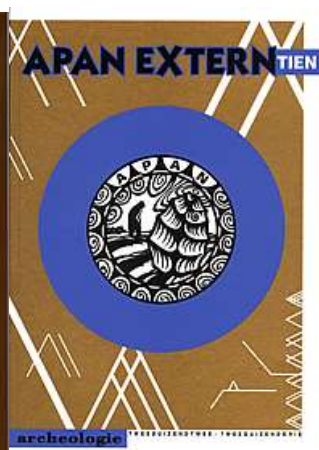
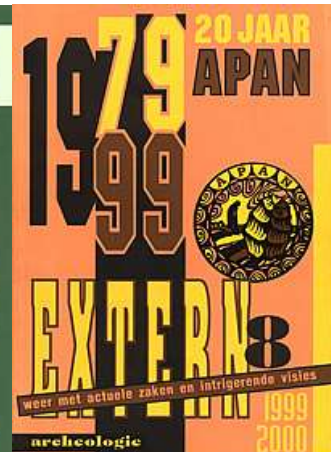
De rijkste meso-vindplaats van Nederland

APAN/EXTERN 17 is rechtstreeks te bestellen bij de auteur. Stuur een e-mail naar Govert van Noort, adres: govert.hannie@texel.com De kosten bedragen € 25 (inclusief verzendkosten). Op de Steentijddag in Leiden zal deze publicatie ook te koop zijn, dan voor € 20 (geen verzendkosten).

Dit is wat er zoals gevonden is in het dorp De Waal op Texel: <https://www.apanarchoe.nl/APANExtern17-full.pdf>

APAN/EXTERN

DE EXTERNEN VANAF 1992 TOT EN MET 2019. Eerder werden er vanaf 1986 tot en met 1989 zeven nummers van APAN/INTERN uitgegeven. Met in totaal meer dan 600 verkleinde A4tjes met voor die tijd actuele archeologische zaken.

NUMMER 19 WORDT AAN GEWERKT.

Er zijn weer genoeg bijdragen van verschillende leden binnengekomen om de volgende EXTERN, nr. 19, mee te vullen. Momenteel wordt er aan gewerkt om er weer een mooie uitgave van te maken. De presentatie ervan gaan we doen op de eerstkomende ledenbijeenkomst van 2021. Hopelijk is de coronadreiging dan geluwd en kunnen we weer in het ons zo vertrouwde Hertogsgemaal terecht. We houden u op de hoogte. Hier alvast een inkijkje in de aangeboden artikelen: **40 jaar APAN door het bestuur van de APAN;** **Akkerdrang**, door Evert Ulrich, over een vindplaats in Twente waar meerdere opeenvolgende steentijdculturen bivakkeerden, met de nadruk op het Mesolithicum; **Bespreking van het boek van Arnold Carmiggelt over Assien Bohmers**, door Anton van der Lee; **Boekbespreking door Anton van der Lee van het boek 'De zaak Vermaning. Over een markant amateurarcheoloog in Drenthe'**. Dit is het boek behorende bij de gelijknamige expositie in het Drents Museum in 2018; **Was Ad Wouters de grootste vervalser van ons land?** Door Pieter Dijkstra, Jan Willem van der Drift en Anton van der Lee; **Een spitskling van Romigny-Lhéry vuursteen uit St. Geertruid**, door Anton van der Lee; **Prehistorische kunst uit Drunen**, door Anton van der Lee; **Steensculpturen; enkele genuanceerde overwegingen**, door Anton van der Lee; **Eemster reviewed. Commentaar op wetenschapsfilosofie, logica en onzin van gespecialiseerde beroepsarcheologen bij een vondstmelding**. Door Pieter Dijkstra; **De Vlaardingens-cultuur op de 'Hoge Berg' op Texel**, door Govert van Noort; **Op Glad IJs**, door Evert Ulrich, over twee bijzondere stenen gevonden op een mesosite in Twente, de ene met een inkrassing van een lijnen compositie wat mogelijk een 'landkaart' voorstelt en in de andere steen is een bizon of wisent zichtbaar, waarvan de vorm al in de steen aanwezig was voor bewerking. Het is veel, misschien teveel en moeten er artikelen doorgeschoven worden naar nr. 21.

Alle artikelen van de nrs 1 t/m 10 van APAN/EXTERN zijn door Ruud Hemelaar ingescand en door hem toegankelijk gemaakt voor een ieder die in archeologie geïnteresseerd is. Ze zijn via deze link te downloaden:

<https://www.awn-archeologie.nl/afdeling/avkp/publicaties-apan/>

De nrs 11 t/m 18 zijn via www.apanacheo.nl te downloaden. Of hier:

Nr 11 <https://www.apanarcheo.nl/extern11.pdf>

Nr 12 <https://www.apanacheo.nl/extern/EXTERN12.html>

Nr 13 <https://www.apanarcheo.nl/Extern13.pdf>

Nr 14 <https://www.apanarcheo.nl/APANExtern14-full.pdf>

Nr 15 <https://www.apanarcheo.nl/APANExtern15-full.pdf>

Nr 16 <https://www.apanarcheo.nl/APANExtern16-full.pdf>

Nr 17 <https://www.apanarcheo.nl/APANExtern17-full.pdf>

Nr 18 <https://www.apanarcheo.nl/the%20Paleolithic%20how%20and%20why.pdf>

Videoportretten expo TwentseWelle zie hier:

Ab Lagerweij <https://www.youtube.com/watch?v=ghaMmAAn-74&t=19s>

Jan Willem van der Drift <https://www.youtube.com/watch?v=O8XNyTKXN7s>

Govert van Noort <https://www.youtube.com/watch?v=sKJwYPN4XJA>

Ton van Grunsven <https://www.youtube.com/watch?v=xoqOm3xGOWw>

Dick Mol <https://www.youtube.com/watch?v=wZLJL1TBoZI>

Klaas Geertsma <https://www.youtube.com/watch?v=itJ8ZU5DdME>

Anton van der Lee <https://www.youtube.com/watch?v=7OVTU73vfgk>

Ben Walet <https://www.youtube.com/watch?v=iof-wK1sCEE>

‘FAMILIEBERICHTEN’

Soms valt er niet aan te ontkomen om even stil te staan bij overleden personen die in het 40jarig bestaan van de APAN een rol hebben gespeeld. Het gaat dan om prof. dr. H.T. Waterbolk en prof. dr. Henk Kars. Waterbolk overleed op 27 september 2020 en Kars overleed in maart van dit jaar. De eerste was bioloog en de tweede was petroloog. Beiden speelden een rol in de affaire Vermaning. Professor Waterbolk stond aan het begin ervan, hij was de aanstichter. Professor Kars kennen we vnl. van de opgraving Schuilenburg

alwaar 'verse' midden paleolieten waren ontdekt door de gebr. Geertsma en Janny en Peter Mekkes. Deze opgraving stond in het teken van zijn onderzoek naar de aard van de stenen van Vermaning. De opgraving duurde drie weken. De resultaten ervan heeft hij in 2018 pas bekend gemaakt. Zijn oordeel is ontluisterend. Zie verderop.

In de winter van 1988/89 werd er in Eastermar, bij de groeve Schuilenburg, een drie weken durende opgraving uitgevoerd door de voormalige ROB, onder leiding van prof. dr. Henk Kars. Dit onderzoek stond in het teken van zijn onderzoek naar de ware aard van de vuistbijlen van Vermaning. De archeologische supervisie was in handen van drs. Frans de Vries. Hij noteerde de ingemeten vondsten in zijn dagrapporten. Nu blijkt bij navraag in februari 2018 door Janny en Peter Mekkes, de pioniers van Schuilenburg, in Nuis en Amersfoort dat er geen spoortje van de opgraving Schuilenburg te vinden is, geen datagegevens en geen ingemeten artefacten. Ook Peter's navraag bij beide wetenschappers was negatief, zowel Kars als De Vries memoreerden dat er geen verslagen waren en dat er geen artefacten waren ingemeten (e-mails in ons bezit). Hoe kan dit, waar zijn de gegevens van deze officiële opgraving van verse midden paleolieten op het Drents Keileemplateau? Waar zijn de artefacten? In onderstaande illustratie zijn de negatieve woorden van prof. dr. Henk Kars ingevoegd.

DE ONTKENNING VAN SCHUILENBURG

"Tijdens het verkennende onderzoek in Schuilenburg kwamen we er al vrij snel achter dat de vermeende archeologische sporen in de bodem van recente datum bleken te zijn".

SCHUILENBURG 15 DECEMBER 1988 NA TWEE WEKEN OPGRAVEN

EERST WAS ER SNEEUW, TOEN BLUBBER MET 9 WETENSCHAPPERS

DE ONTKENNING VAN SCHUILENBURG

Prof. Dr. Henk Kars (citaat uit e-mail) febr. 2018: "Tijdens het verkennende onderzoek in Schuilenburg kwamen we er al vrij snel achter dat de vermeende archeologische sporen in de bodem van recente datum bleken te zijn".

Dit is een wel heel vreemde opmerking van prof. Dr. Henk Kars. In het jaar 1988 deed hij onderzoek naar de ware aard van de vuistbijlen van Vermaning. Hierover werd in meerdere kranten verslag gedaan. Vondsten van de groeve Schuilenburg die hij gezien had, samen met de deskundige Jos Deeben (tot nov. 2015 hoofd archeologie bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed), en Frans de Vries (hoofdredacteur van Valsheid in Gesteente), deed hem besluiten er een opgraving te starten, dit omdat de onderzochte artefacten positief beoordeeld werden; ze vertoonden een midden paleolithische habitus. Het advies was: opgraven omdat de site bedreigd werd door de almaar groter wordende groeve. Tijdens een verkennend bezoek aan de vindplaats (2x) hebben beide deskundigen geconstateerd dat de gekozen locatie voor een opgraving op een pas van dekzand ontdaan intact keizand oppervlak gelegen was. En dat is zoals de deskundigen aangaven de bodem waarin midden paleolieten aangetroffen worden. Wanneer de uitkomst van de expertise was geweest dat de artefacten van jongere datum waren geweest, bv uit het meso of neo, of dat de bodem geen intact keizand was geweest dan was er vast en zeker geen advies tot opgraven gegeven. Dan waren ook de wetenschappers op de foto hierboven niet nodig geweest om de locatie te bezoeken. (KG).

Helemaal links loopt de archeoloog drs. Marcel Niekus, toen nog student. Op maandag 12 oktober 2009 reageerde hij op het helaas ter ziele gegane SteentijdForum met een fraai statement over mij en hemzelf. Zijn reactie kwam op mijn post 'De psychologie van de amateurarcheoloog versus beroeps.' Hieronder mijn reactie op een opmerking van drs. Niekus. Hij plaatst zichzelf op een voetstuk en maakt duidelijk hoe het werkt om de amateurstatus te ontgroeien. Dat is niet voor iedereen weggelegd (zie verderop).

Een samengestelde compositie van een aantal midden paleolithische artefacten van de groeve Schuilenburg. Rechtsonder liggen drie spitschaven. Links daarvan een getoucheerde boorpunt. Weer links daarvan, er tegenaan liggend, een grotere spitsschaaf. De bovenste rij bestaat uit grote en kleinere schaven. De foto is zodanig belicht dat op elk individueel artefact de retouche optimaal tot uiting komt. Deze stenen zijn stuk voor stuk gemodificeerde artefacten, precies vormgegeven om er verschillende uiteenlopende zeer specifieke handelingen mee te kunnen uitvoeren. Nabij Eastermar - Oostermeer in Friesland had de Neanderthaler voor een langere of kortere periode zijn kampement ingericht en zijn 'tenten' opgezet. Zijn jachtterrein lag rondom.

De psychologie van de amateurarcheoloog versus beroeps

Op Zondag Okt 11, 2009 11:03 am plaatste Niekus zijn psychologisch inzicht van de amateurarcheoloog in het discussieonderdeel 'Is zand mat of glanzend?'

Niekus heeft het in deze bijdrage niet meer over archeologie maar over psychologie. Hij is van vele markten thuis
blijkbaar. Na het lezen van zijn verhandeling lijkt het er op dat de amateurarcheoloog een soort levensweg moet
bewandelen alvorens 'meester' te kunnen worden. Deze weg kan ook vergeleken worden met dat van een kind,
ook die moet vele fases doorlopen om volwassen te worden. De bekendste is wel de anale fase. Een beetje een
smerige fase, vergelijkbaar met vieze stinkende modderige akkerlanden waar de amateur op te vinden is, er in
wroetend met zijn blote handen. De amateurarcheoloog moet een zware weg afleggen met veel werk en veel
teleurstellingen. Die weg ligt op akkers. Hij moet er vele stenen oprapen en beoordelen. In het begin heeft de
amateurarcheoloog nog geen goed ontwikkeld beoordelingsvermogen. Daarom is het beter dat hij de stenen aan
een beroepsarcheoloog laat zien ter beoordeling. Deze is immers al door alle fases heen gegaan en heeft het
amateurschap al lang achter zich gelaten. De amateurarcheoloog moet niet treuren wanneer de beroeps vondsten
afkeurt, 'that's life'. De amateurarcheoloog zoekt in het begin ook zomaar wat in het wilde weg. Niekus verwoordt
het als volgt, en dan gaat het om mijn persoon, ik ben het amateur-voorbeeld, dat is leuk, dat wil ik wel zijn:

Citaat:

Hij (Geertsma) houdt geen enkele rekening met de geologische contexten, geologische processen en
kenmerken die bij door mensen bewerkte stenen horen zoals bepaalde slagbulten, slaghoeken,
negatieven etc etc. De wijze van determineren van Geertsma is het beste te omschrijven als
impressionistisch. Het impressionistische stadium maakt elke stenenzoeker door (ook ik vroeger) maar
al zoekende, experimenterend en lezend krijgt men beter zicht op wat artefacten zijn en wat
natuurproducten zijn. Het is spijtig om te constateren dat Geertsma het eerste stadium nooit verlaten
heeft.

Nu is het zo dat ik van mezelf denk dat ik wel degelijk rekening hou met de geologische contexten wanneer ik MPs,
of jongere culturen zoek. Maar laat ik het hier beperken tot de MPs. In de literatuur die voorhanden is over waar en
hoe in Noord-Nederland MPs gevonden kunnen worden staat te lezen dat je daarvoor op de keileem-
keizandvelden moet wezen. En laten die nou toevallig op het Drents Keileemplateau liggen. Daar zoek ik, ik hou dus
wel rekening met de geologische contexten en geologische processen. Ik heb vele boeken met voorbeelden van
artefacten, met de typologie. Ook heb ik veel in het buitenland gezocht en in vele musea met de neus tegen het
vitrieglase gestaan. Maar dat is voor een amateurarcheoloog niet genoeg, voor een beroeps wel.

Er is nog iets anders waar de amateurarcheoloog 'in zijn fase' volgens Niekus geen rekening mee houdt:

Citaat:

Hij houdt geen enkele rekening met ..... kenmerken die bij door mensen bewerkte stenen horen
zoals bepaalde slagbulten, slaghoeken, negatieven etc etc.

Wat een vreemde opmerking, een beetje beledigend ook. Dit betekent dat ik, want daar gaat het om, in het veld op
de akker zomaar wat stenen zou oprapen? Dat ik geen achtergrondkennis heb verzameld uit de boeken en musea.
Mijn vele vondsten zijn door meerdere archeologen bekeken en beoordeeld. Het zijn alleen beroepsarcheologen
uit de school van prof Waterbolk en Stapert die tot negatieve determinaties komen. Daar moet een verklaring voor
zijn. Dit gebeurt altijd met 'niet geijkte archeologische argumenten', die alleen toegepast worden wanneer er een
vers MP wordt vermoed.

Van Noort heeft al die argumenten eens op een rij gezet in een open brief aan prof Louwe Kooijmans.

<https://www.apanarcheo.nl/extern/13-25%20openbrief.pdf>

Een van die niet geijkte archeologische argumenten is de volgende, eigenlijk is het meer een niet geijkt
psychologisch argument.

Citaat:

De wijze van determineren van Geertsma is het beste te omschrijven als impressionistisch. Het impressionistische stadium maakt elke stenenzoeker door (ook ik vroeger) maar al zoekende, experimenterend en lezend krijgt men beter zicht op wat artefacten zijn en wat natuurproducten zijn.

Waar dit over gaat mag Joost weten. Impressionisten beschouwden zichzelf namelijk als de ware realisten. Wanneer Niekus hier een psychologisch inzicht deelt met de meer dan duizend leden van Steentijd Forum, dan is de amateurarcheoloog daaronder gewaarschuwd; u wordt beoordeeld op de wijze van uw determinaties. Wanneer u dat zelf doet en er bepaalde conclusies aan verbindt, dan bent u nog in uw impressionistische fase net als ik. Voor mij is er geen redding meer, ik ben er in blijven steken. Volgens Niekus is dat niet bevorderlijk voor de vooruitgang van het onderzoek naar MPs. Laten we zeggen 'het zorgt voor veel ruis'. Maak daarom niet de fout die ik maakte door zelf te gaan denken, wordt geen archeologisch vrijdenker, maar sluit u aan bij de groepen die samen met de 'volleerd meester' Niekus de akker opgaan. Denkt u wat gevonden te hebben, een artefact, blokkeer dan onmiddellijk die gedachte, ga naar de meester, neem uw pet in uw hand, buig uw hoofd, en vraag nederig: 'meester is dit ook nog wat?' Als u geluk hebt is het wat, en als u dubbel geluk hebt is het mogelijk een kinderproduct (*). Zo komt het MPonderzoek pas goed op gang. De publicatie in de meest recente Archeobrief kan daar van getuigen. Vele kampementen zonder een in situ zijn er. In situ daar gaat het binnen dit onderzoek ook niet om, dat is gewoon lastig, daar moeten ze zich in het buitenland maar mee bezig houden.

Als laatste volstaat nog de opmerking dat het een uiterst moeizame weg is om 'archeomeester' te worden. Het is tot nu toe maar een enkeling gelukt. In het noorden gaat het om een drietal beroeps en maar twee of drie amateurs. Ik begin er niet meer aan, ik ben tevreden zo.

(*) In 2019 gaat het om 'failed flints' (zie boek Neanderthalers in Noord-Nederland blz. 163).

KG

VAN MAART T/M AUGUSTUS 2014

In TwentseWelle

DE STENZENZOEKER
LIJKT OP 'KOKOPELLI'
EEN FLUITSPLEND
GEBOGEN FIGUURTJE
DAT OP ALLE CONTINENTEN
OP ROTSEN IS AFGEBEELD

GRAFHEUVEL
BRONSTIJD-IJZERTIJD

DE 4 JAARGETIJDEN, ZOMER, HERFST, WINTER, LENTE
DE 4 GROTE GEOLOGISCHE PERIODEN
PRECAMBRIUM, PALEOZOÏCUM, MESOZOÏCUM, KENOZOÏCUM

PRECESSIE-CIRKEL
DUUR OMLOOP
26.000 JAAR
IN 2012 WAS ER EEN
KRING VOLTOOID
EN BEGON ER
WEER EEN NIEUWE

13 MANEN VAN 28 DAGEN IN 1 JAAR = 364 DAGEN
BLIJFT OVER 1 DAG 'BUITEN DE TIJD', DIT IS 25 JULI
DE MAANKALENDER START OP 26 JULI

HUNEBED UIT DE
MEGALITHENPERIODE

DE WERELDBOOM
YGDRA SYL
AXIS MUNDI

VUISTBIJL
MENHIR IN DE PRECESSIEHOEK
VAN 23,5 GRAAD VAN DE AARDE

DE VLAMMENDE ZON

DE ÉÉNOGIGE GOD
WODAN, DONAR

Aktieve Praktijk Archeologie Nederland 1979 - 2014

EEN APAN-VISIE

KG

expo 35 JAAR REURING IN DE ARCHEOLOGISCHE WERELD

Een APAN - visie

**DENKT U, DE OUDSTE
VONDSTEN KOMEN UIT
AFRIKA? **KLOPT NIET.**
1.800.000 JAAR GE-
LEDEN LIEPEN ER
OOK AL MENSACHTI-
GEN ROND IN NEDER-
LAND, LANGS DE MAAS
BIJ MAASTRICHT, EN
IN ENGELAND LANGS
DE KUST BIJ WEST-
RUNTON.**

HET TIGLIEN VAN WEST-RUNTON 1.8 MILJOEN JAAR OUD
Een deel van deze artefacten is geslagen in de bipolair-techniek

**35 JAAR REURING IN DE
ARCHEOLOGISCHE WERELD**

Een APAN - visie

De biotoop die opschoof en de oudste symbooltekens ter wereld

Tekens op steen, bot en gewei markeren een route van 15.000 jaar. Vanuit de Pyreneeën naar een trommel van een sjamaan uit 1737 in Lapland.

Het was Carl Linnaeus die onbewust dit eindpunt ervan oppikte. De reikwijdte ervan is van wereldbelang, het is de oudste symboolreeks ooit. Het is een erfenis van West-Europese prehistorische rendierjagers.

11.000 - 10.000 BP. AANGETROFFEN OP BOT, GEWEI EN STEEN.

AHRENSBURGTEKENS UIT DE NOORDZEE, ROERMOND, GELDROP EN ECHT

AHRENSBURGTEKENS IN ENGELAND

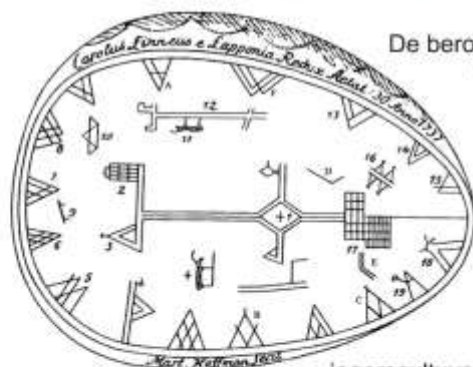

AHRENSBURGTEKENS IN MORAVIË

Ahrensburgtekens op een vogelbot, 8000 BP. In ons land werden de tekens over genomen door de mesolithische jagers van Giezendam, in Frankrijk was dat eerder al gebeurd .

AHRENSBURGTEKENS

De beroemde botanicus Carl Linnaeus was in 1737 voor onderzoek in Lapland.

Van een sjamaan kreeg hij uitleg over een aantal tekens die op de trommel stonden die hij van hem had gekregen. Op het eindpunt van de continentale rendiertrek werden de tekens nog begrepen en gebruikt.

In onze tijd zijn ze, dankzij Linnaeus, herontdekt als een erfenis van de Ahrensburg rendierjagerscultuur van meer dan 10.000 jaar geleden.

35 JAAR REURING IN DE ARCHEOLOGISCHE WERELD

Een APAN - visie

Rendiergewei

De eerste **ATLATL** van SPEERSLINGERAAR ons land

Weerhaak
uitgesneden,
is noodzakelijk
voor atlats

Aangebracht
ovaal gat, komt
vaker voor bij
atlats

Recht afgevlakte
onderkant

Lichte holling
aangebracht,
is typisch voor
atlats

Prop van bot
ingebracht
ter versteviging

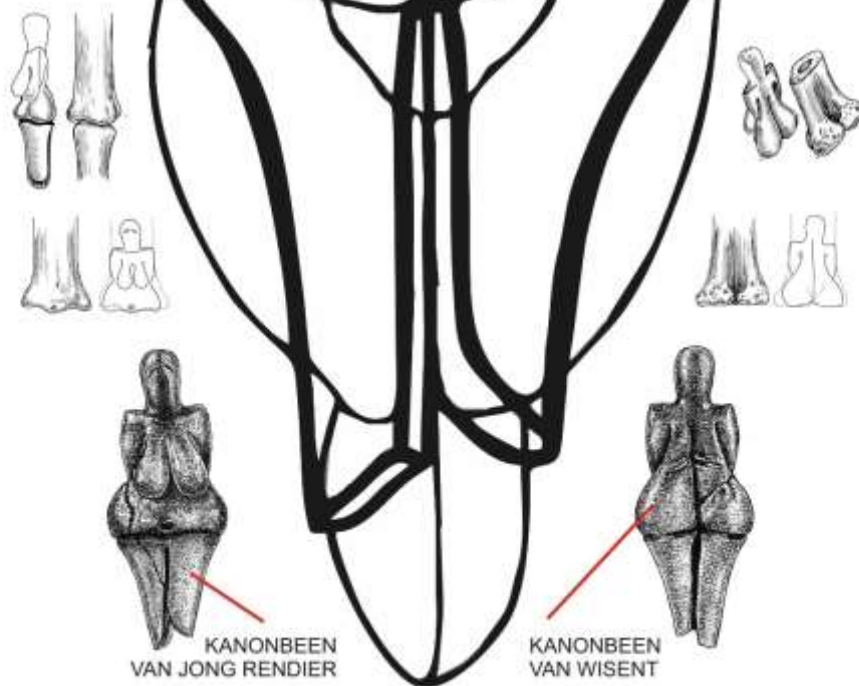
Het dodelijkste wapen op afstand voor de intrede van de pijl en boog

35 JAAR REURING IN DE
ARCHEOLOGISCHE WERELD

Een APAN - visie

TO THE BONE A WOMAN

VENUS VAN DOLNI VESTONICE

De venus van Dolni Vestonice lijkt een 'gebakken fossiel' uit een oudere traditie. Werd klei hier gebruikt als reproductie-materiaal? Was het voorbeeld een van botten samengesteld en bijgesneden figuurtje? Mogelijk van de kanonbeenderen van rendier en wisent? Op de foto een samengesteld 'botvrouwtje' dat bestaat uit twee 'kaal' op elkaar geplaatste metacarpale botten (kanonbeenderen) van twee maal een rundachtige. De botten zijn nog niet bijgewerkt, maar de overeenkomst is nu al frappant.

IN DE REEKS IDOOLTJES
EEN BUITENBEENTJE

TO THE
BONE
A WOMAN

35 JAAR REURING IN DE
ARCHEOLOGISCHE WERELD

Een APAN - visie

They love horses, don't they?

De jagersmythe is een verbond tussen de dierenwereld en de mensenwereld. Het voornaamste dier is het dier dat voedsel verschaft. In de Amerikaanse vlakten was dat de bizon*). In Eurazië van 18.000 - 12.000 jaar geleden was dat het paard. Dit dier was 'De Moeder'. In zijn voorkomen zetelde de Godin. Met weerzin werd het gedood, met eerbied werd het omgeven. Haar beeltenis siert rotsen en stenen doorheen

Eurazië. In de klein-plasiek een sieraad voor het oog.

*) Joseph Campbell:
MYTHEN &
BEWUSTZIJN
1991

DE PAARDENGODIN IS BIJNA ALTIJD AFGEBEELD ZONDER HOOFD, ZONDER ARMEN EN BENEN EN VAAK ZONDER BORSTEN. DE BILPARTIJ IS DE BLIKVANGER.

35 JAAR REURING IN DE
ARCHEOLOGISCHE WERELD

DE GODIN
ZWANGER

Een APAN - visie

DE MENS

DE GEBOREN BEELDHOUWER

Leven in de steentijd betekende dagelijks bezig zijn met vuursteen bewerken. In beginsel een beeldhouwersklus. Men maakte niet alleen hamers, beitels, messen en boren, maar ook kunst. Om dieren te eren. Om te vragen voor eeuwige doorgang van de cyclus:

*het nooit
uitsterven
van de prooi.*
De ijstijd-
wisent was
zo'n dier.

Hier in een reconstructie

Hier als vuursteensculptuur tussen werktuigen
180.000 - 50.000 jaar geleden gemaakt

Het is een herhaalde vormgeving - een typologie

35 JAAR REURING IN DE
ARCHEOLOGISCHE WERELD

Een APAN - visie

TJERK VERMANING

THE LEGEND

Beweerd wordt dat hij zelf geslagen artefacten met een **slijpmachine** bewerkt zou hebben om ze ouder te doen lijken. De ontstane **krassen** zouden met het blote oog te zien zijn. Maar is dat wel zo? Moet de wetenschap blind geloofd worden? Zoek zelf die **slijptolkrassen** op de werktuigen van zijn beroemde vindplaats Eemster.

Wie ze vindt krijgt een vuistbijn kado

35 JAAR REURING IN DE
ARCHEOLOGISCHE WERELD

Een APAN - visie

5000 BC - EEN VERSTOORDE
KOSMOS; EXTREME ZONNE-
WIND MET WERELDWIJD
ZICHTBARE POOLLICHTEN;
OVERAL EEN GROENE
HEMEL; GLOBALE PELGRI-
MAGES NAAR ALLE BERG-
KETENS; ABSTRACTE NEO-
LITHISCHE ROTSKUNST;
DRUPPELVORMIGE GESLE-
PEN GROENE RITUELE
BIJLEN EN DE ZOEKTOCHT
NAAR 'HET ULTIEME GROEN'

NOORDERLICHT

GROEN

ALPEN JADEIET

GROEN

EEN NIEUWE VISIE OP HET NEOLITHICUM VANAF
5000 BC. HET ZOEKEN NAAR GROENE STEEN-
SOORTEN LEIDDE OOK NAAR HET VINDEN VAN
KOPERERTS. DAT WAS DE AANZET VOOR DE
OPVOLGENDE GROTE BESCHAVING - DE BRONSTIJD

KOPERERTS

ULTIEME
GROEN

35 JAAR REURING IN DE
ARCHEOLOGISCHE WERELD

Een APAN - visie

Nieuwe oplossing

Neanderthalpuzzel

Geen hogere schedel

Geen lagere schedel

WIJ ZIJN 2 MAAR OOK

1

35 JAAR REURING IN DE
ARCHEOLOGISCHE WERELD

Tot slot, de terugblik van bestuurslid Evert Ulrich

'De APAN kan trots zijn en terugkijken op een indrukwekkende en wetenschappelijke bijdrage aan de oude steentijd van Nederland. Met als hoogtepunten onze exposities in Enschede en Burgum.'

NAAR DE ARTEFACTEN

ENKELE MP-ARTEFACTEN VAN SCHUILENBURG. EN ZOALS BEKEND IS, ZIJN DIT VOLGENS drs. MARCEL NIEKUS GEEN PREHISTORISCHE ARTEFACTEN, MAAR NATUURWERK. HET IS OOK ALGEMEEN BEKEND DAT dr. D. STAPERT, ZIJN LEEMEESTER, DEZE ARTEFACTEN PLAATSTE IN DE CATEGORIE 'INCERTO FACTO', onzeker hoe ontstaan. Hiermee gaf hij volgens eigen zeggen de beperktheid van zijn kennis weer.

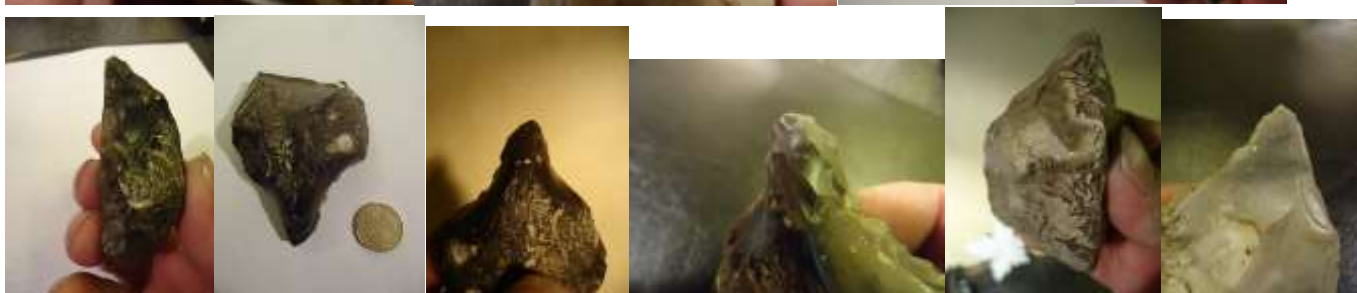
Vinder en foto's Henk Geertsma

MP-ARTEFACTEN VAN DRENTHE-NOORD. OOK DIT ZIJN VOLGENS DIEZELFDE ARCHEOLOOG GEEN ARTEFACTEN

Vinder en foto's Henk Geertsma.

Alle stukken komen van één akker. Er zijn er nog veel meer.

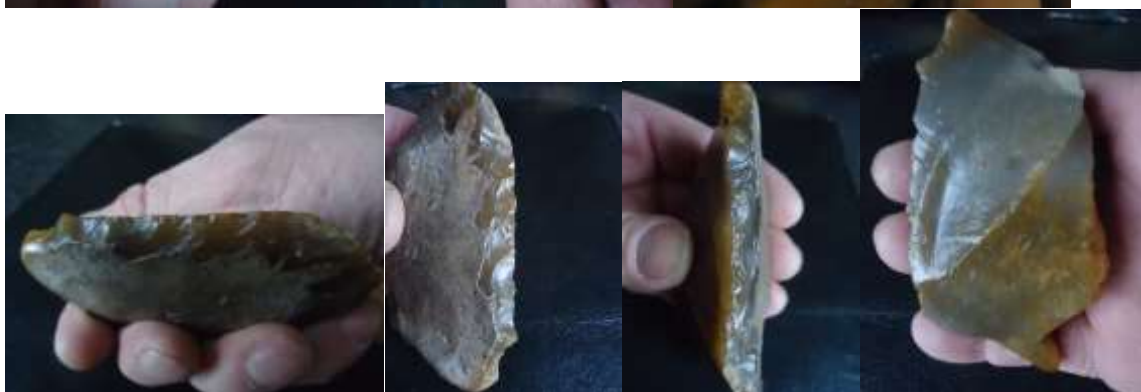
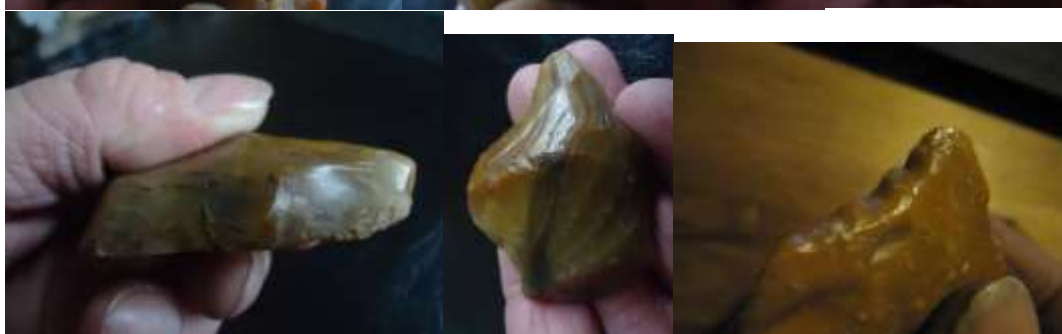
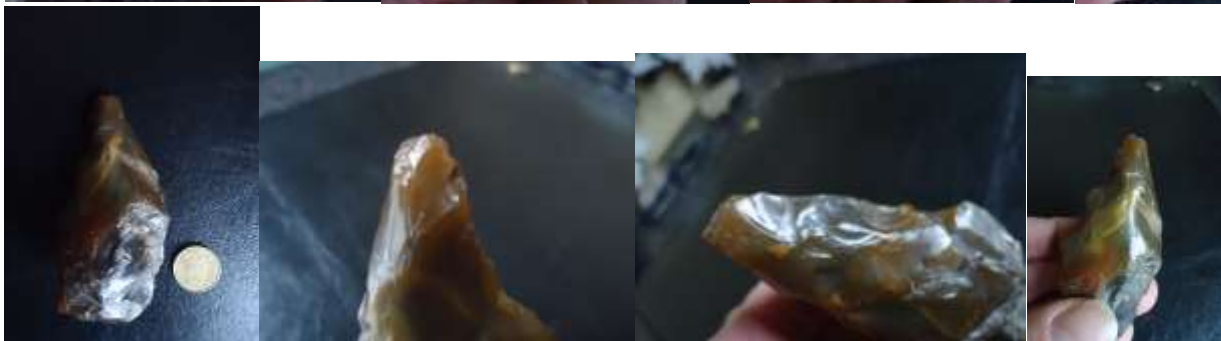
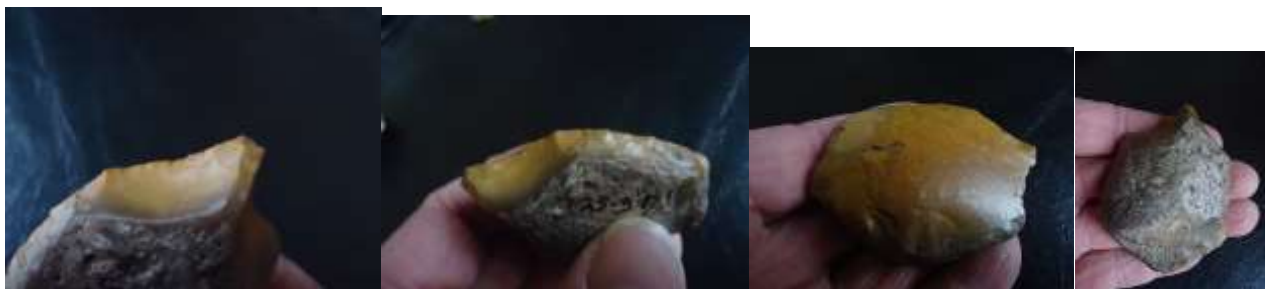

EN VERDER

EN VERDER

EN VERDER

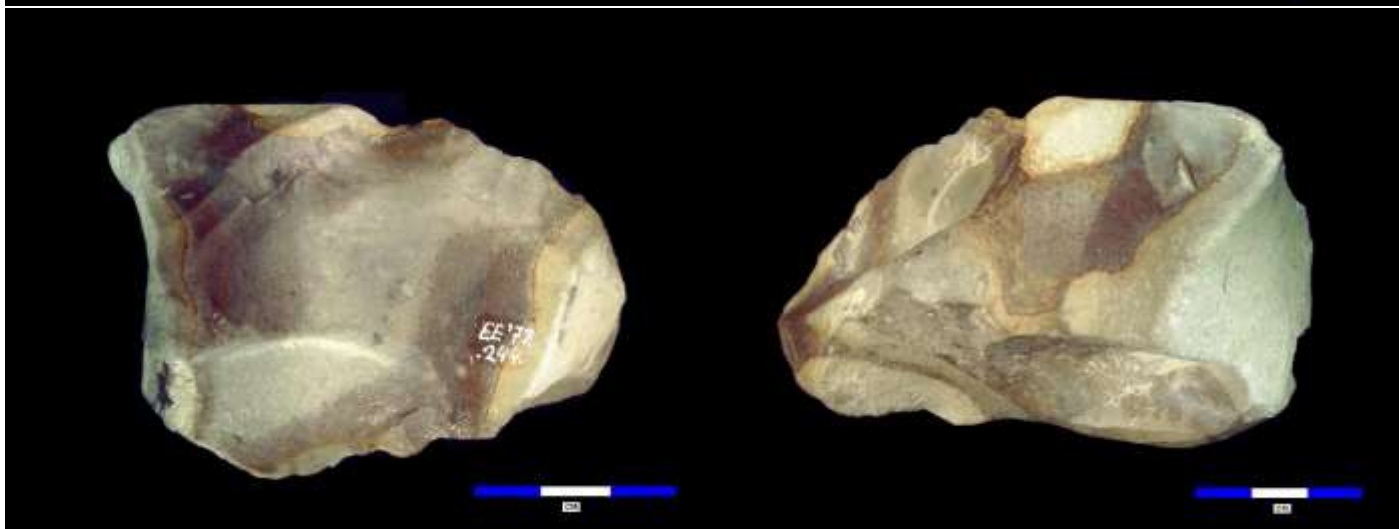
EN VERDER

HIER ONDER DE COMPLETE APAN EEMSTER-COLLECTIE. HIER VOOR HET EERST GETOOND. EEMSTER WERD DOOR DE APAN ALS EEN IN SITU VAN HET SMILDEN AANGEMELD. HET WERD ZONDER TE HEBBEN OPGEGRAVEN IN 2004 VALS VERKLAARD. De aanmelding werd gedaan door APAN-lid Jan Glimmerveen naar aanleiding van nieuwe vondsten op die plek na het "Vermaningstijdperk". De amateur meldde, zoals het hoort, de artefacten bij de provinciale archeoloog van Drenthe, dr. W.A.B. van der Sanden. Die schakelde prof. dr. W. Roebroeks in, en die zocht vervolgens steun bij dr. E. Rensink (R.O.B.), drs. M. Niekus (GIA) en in een later stadium bij prof. dr. H. Kars (UvA) om te komen tot een "*breed gedragen en zorgvuldig gevormde mening*" over het vondstcomplex. Hun conclusie was 'vals', zie: "*Eemster revisited: evaluatie van een controversieel vondstcomplex*" (Roebroeks et al., 2004). Zie deze link.

<https://www.apanarchoe.nl/reactie%20op/natuurmuseum%20harry%20huisman/rapportroebroeks.html>

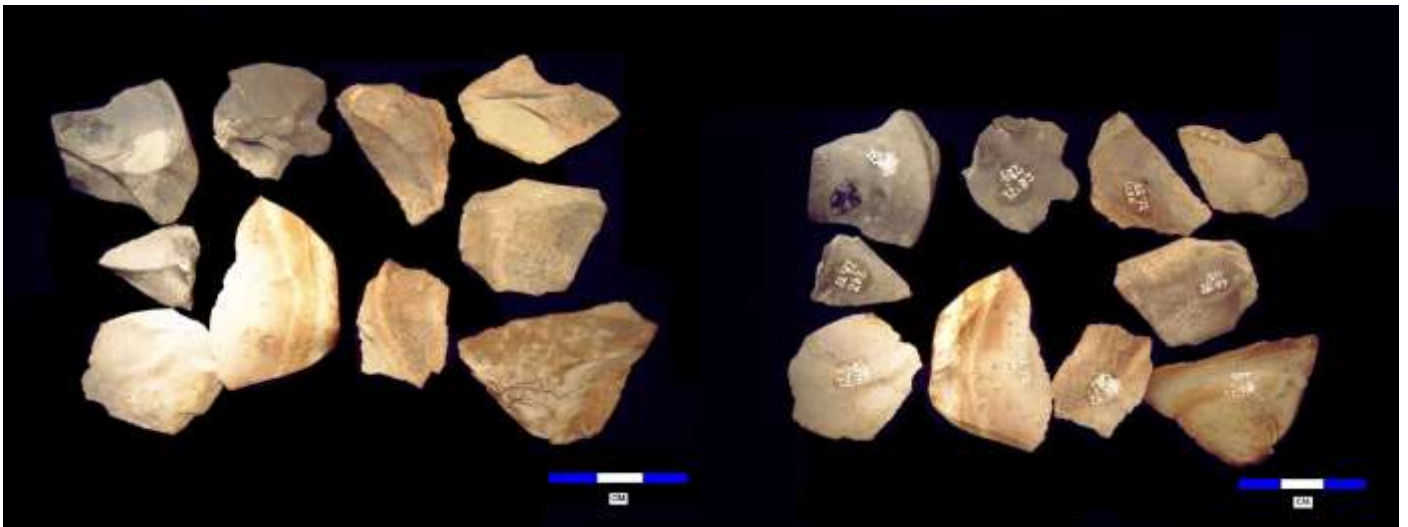
Vinder Tjerk Vermaning. Foto's Govert van Noort.

EN VERDER

EN VERDER

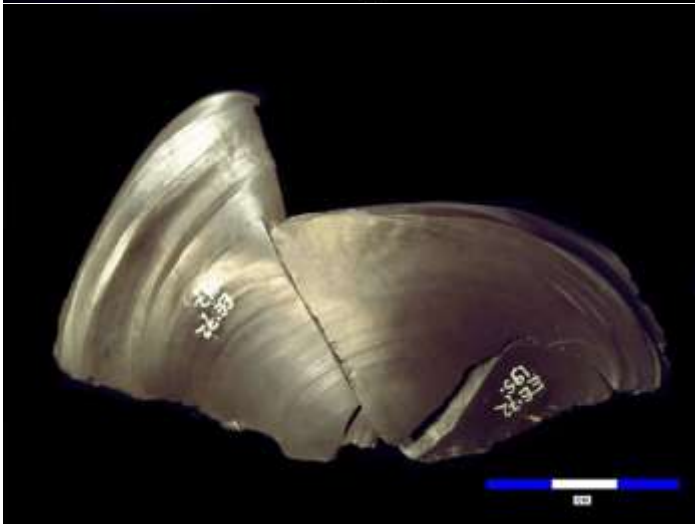
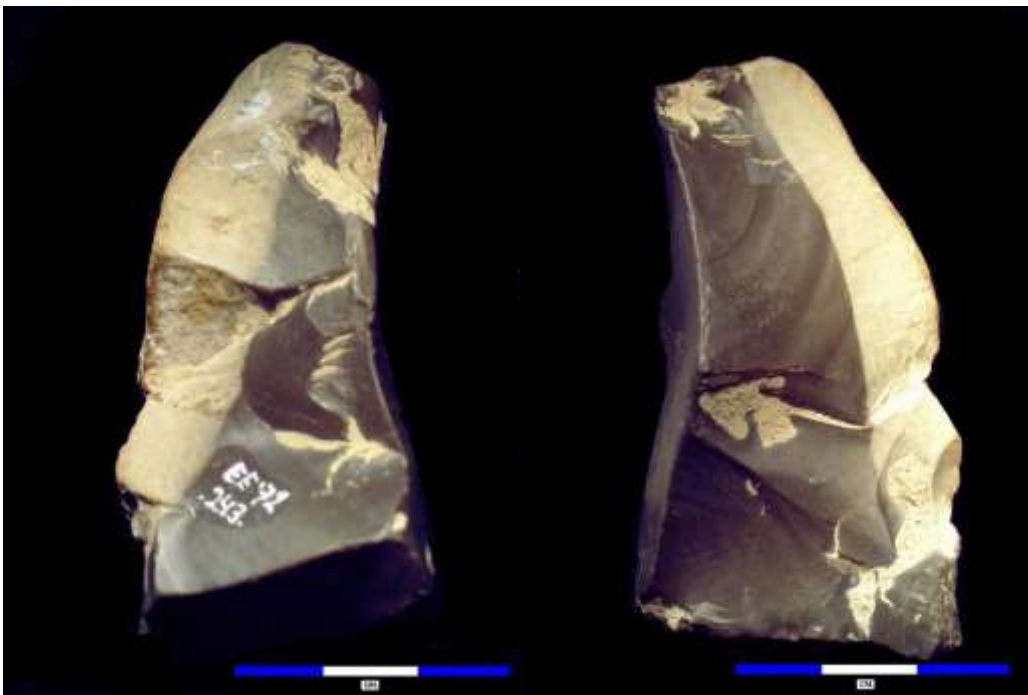

EN VERDER

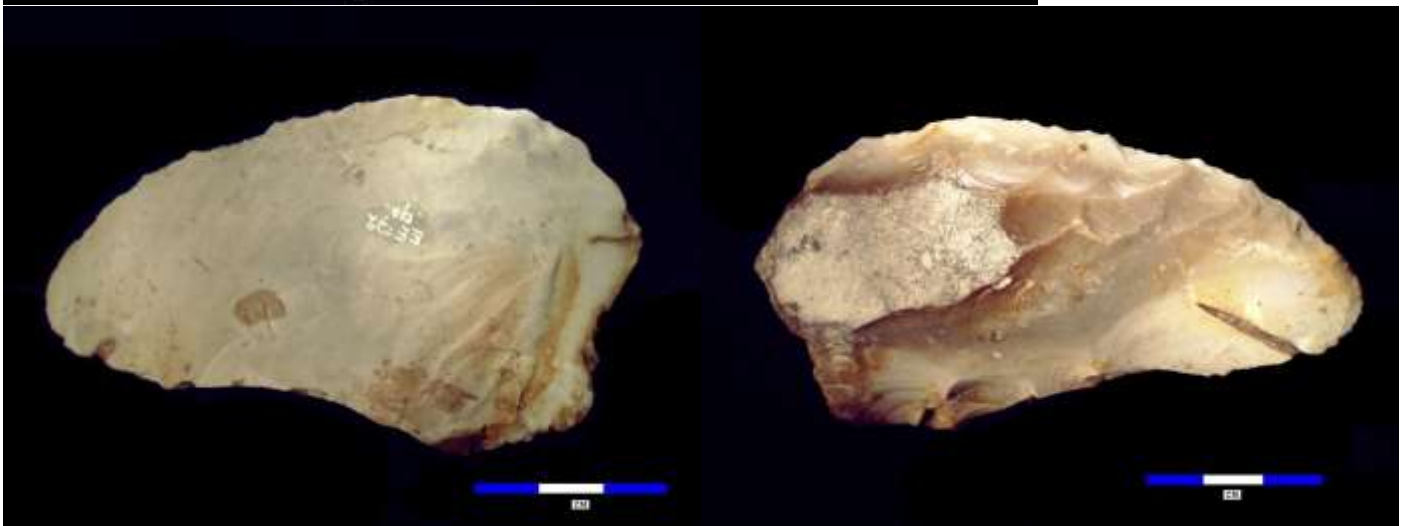
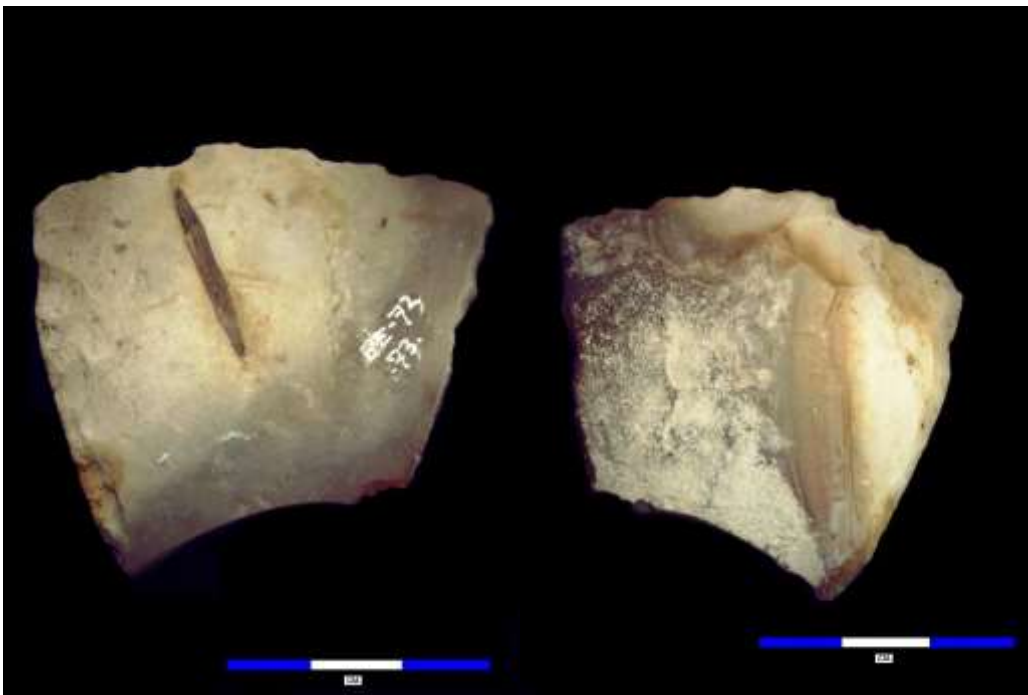
EN VERDER

Wie kent deze chocoladebruine vuursteensoort?

EN VERDER

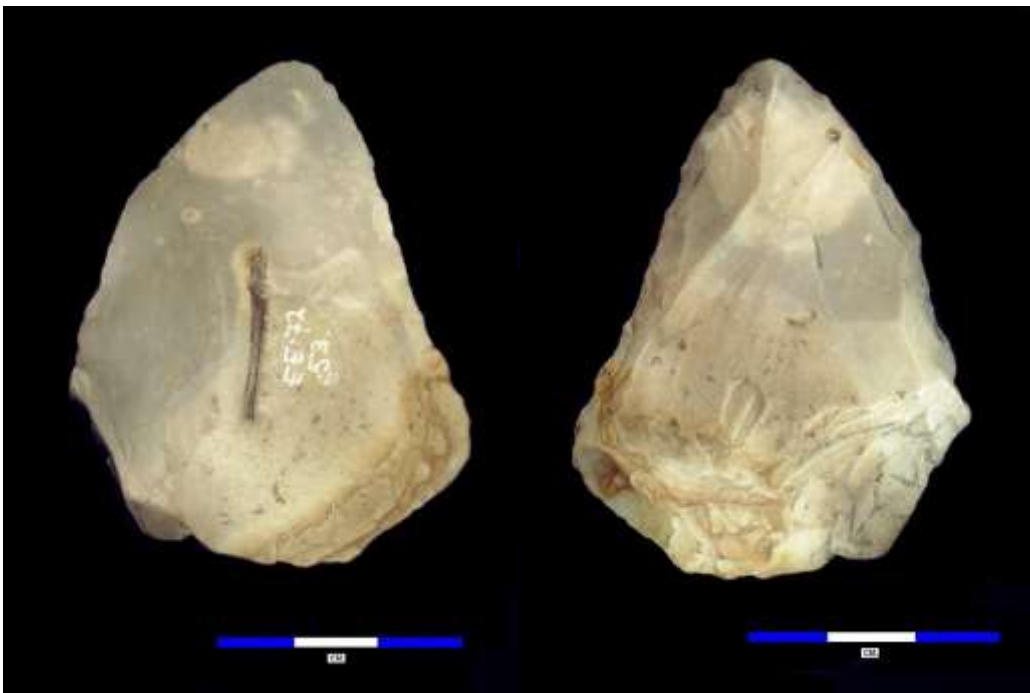
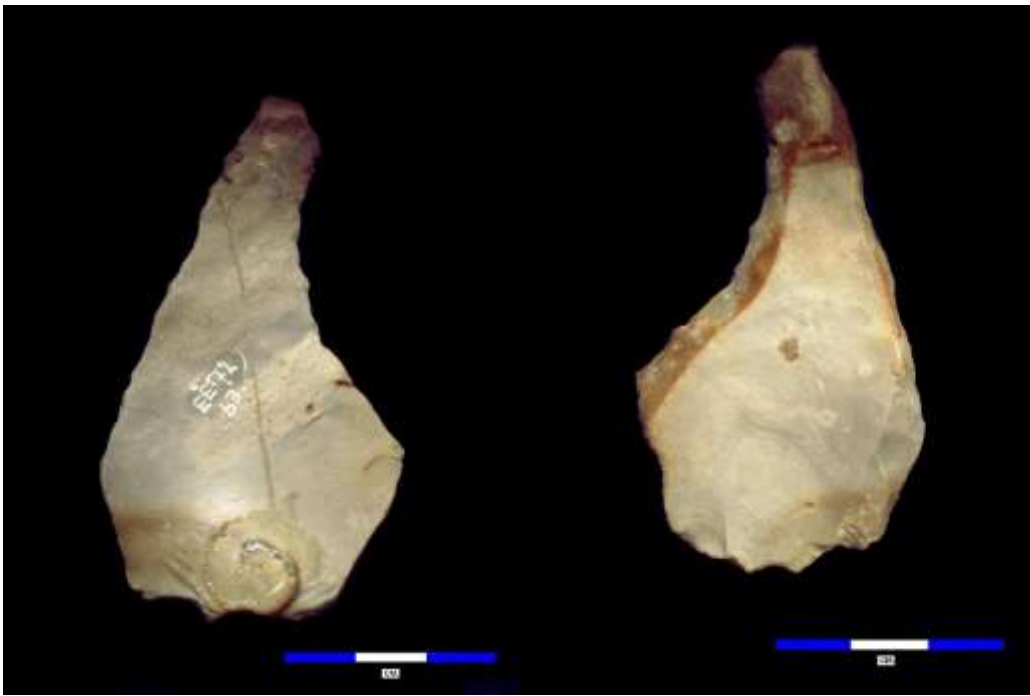

EN VERDER

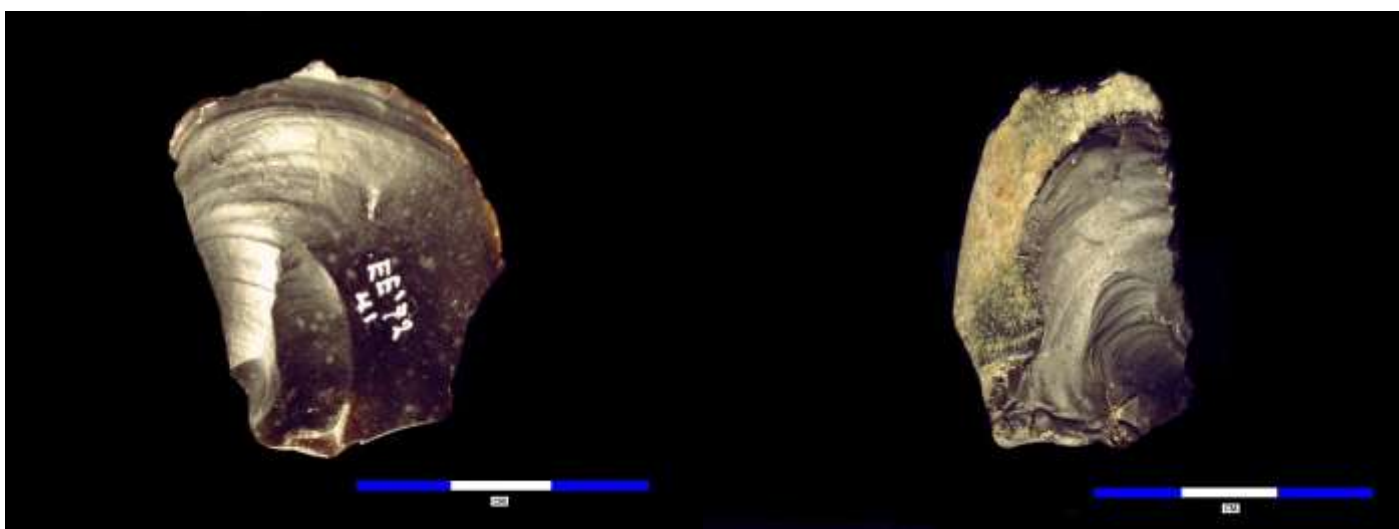
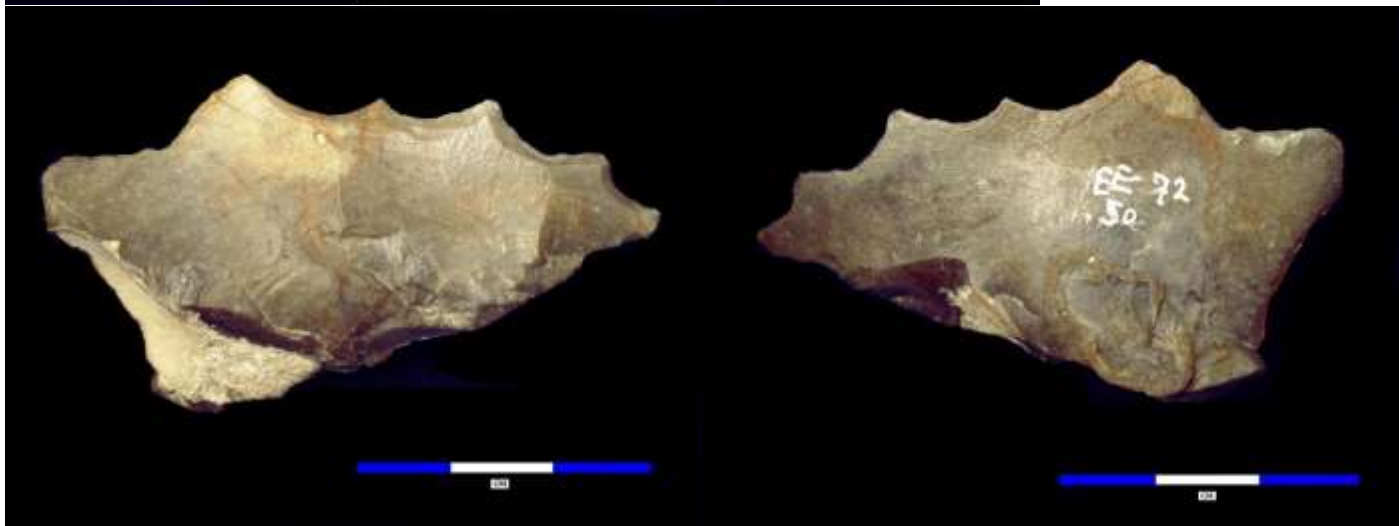
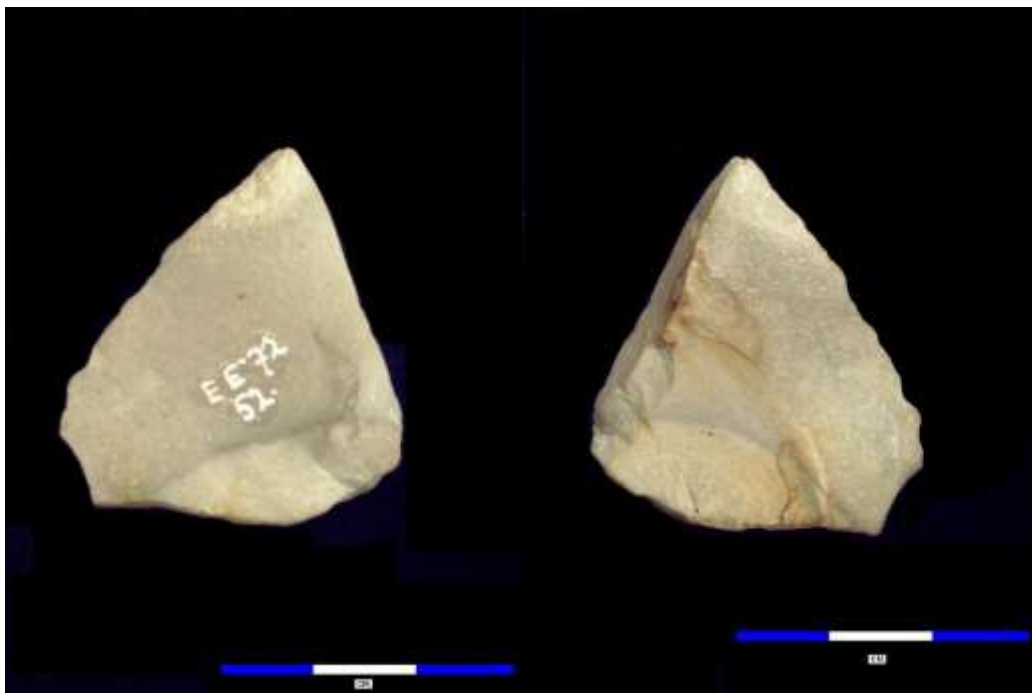

Met frictieglans (rechts)

EN VERDER

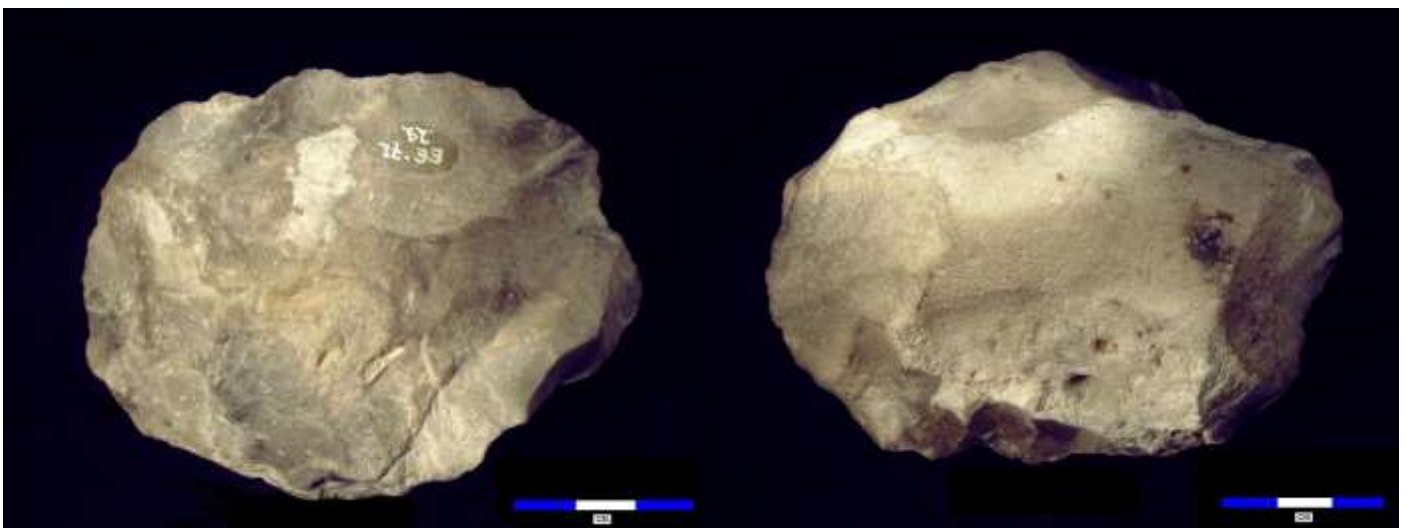
EN VERDER

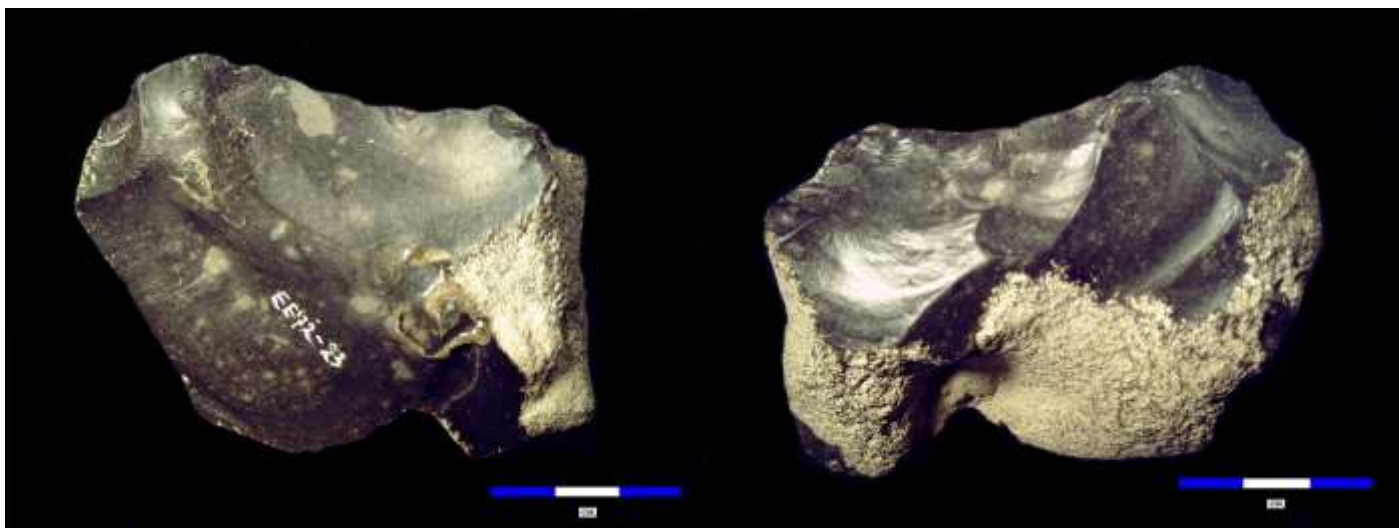
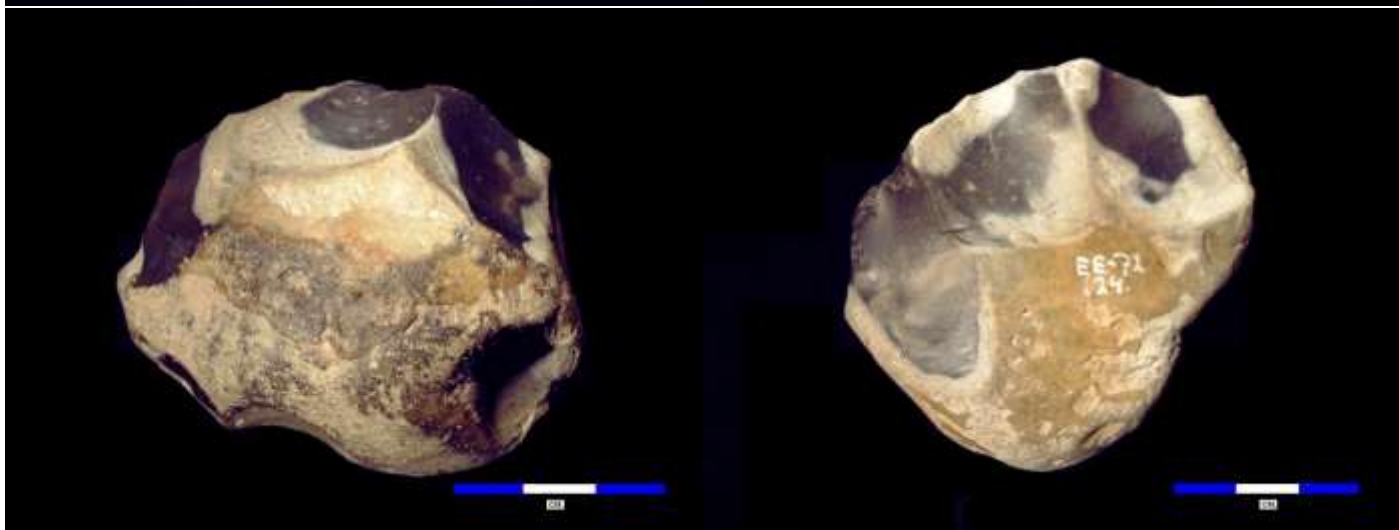
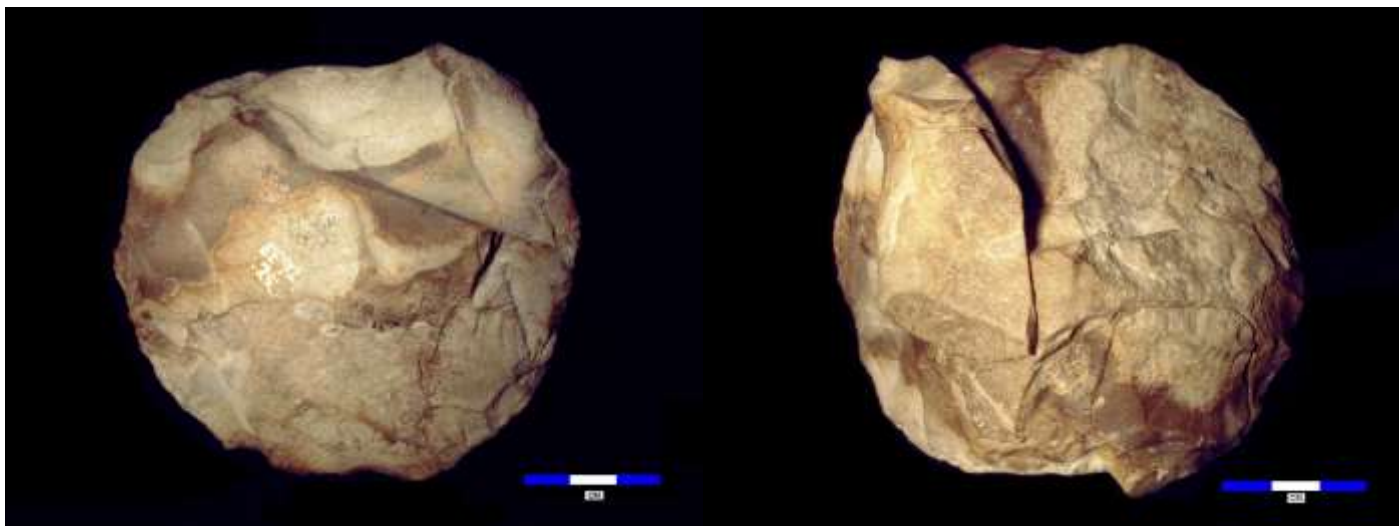
EN VERDER

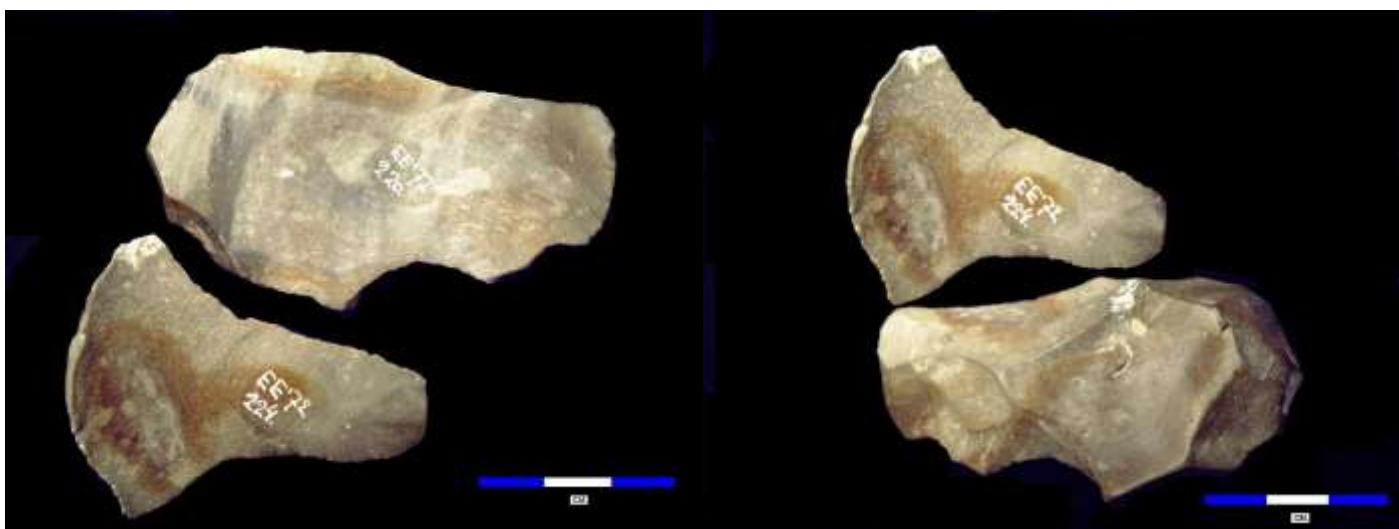
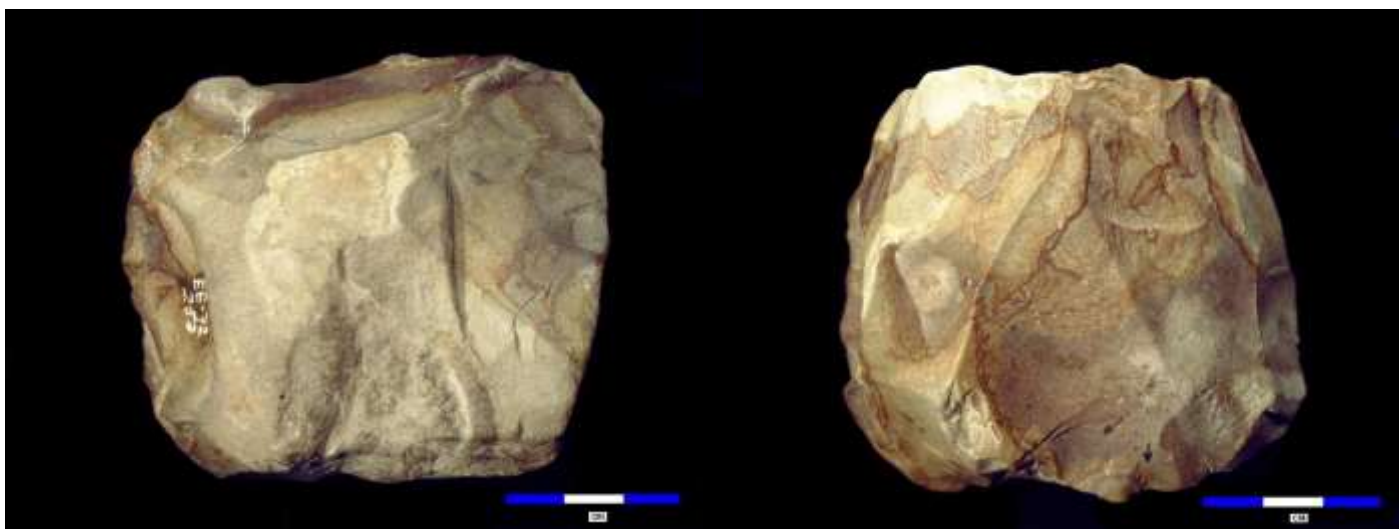
Wie kent deze chocoladebruine vuursteensoort?

EN VERDER

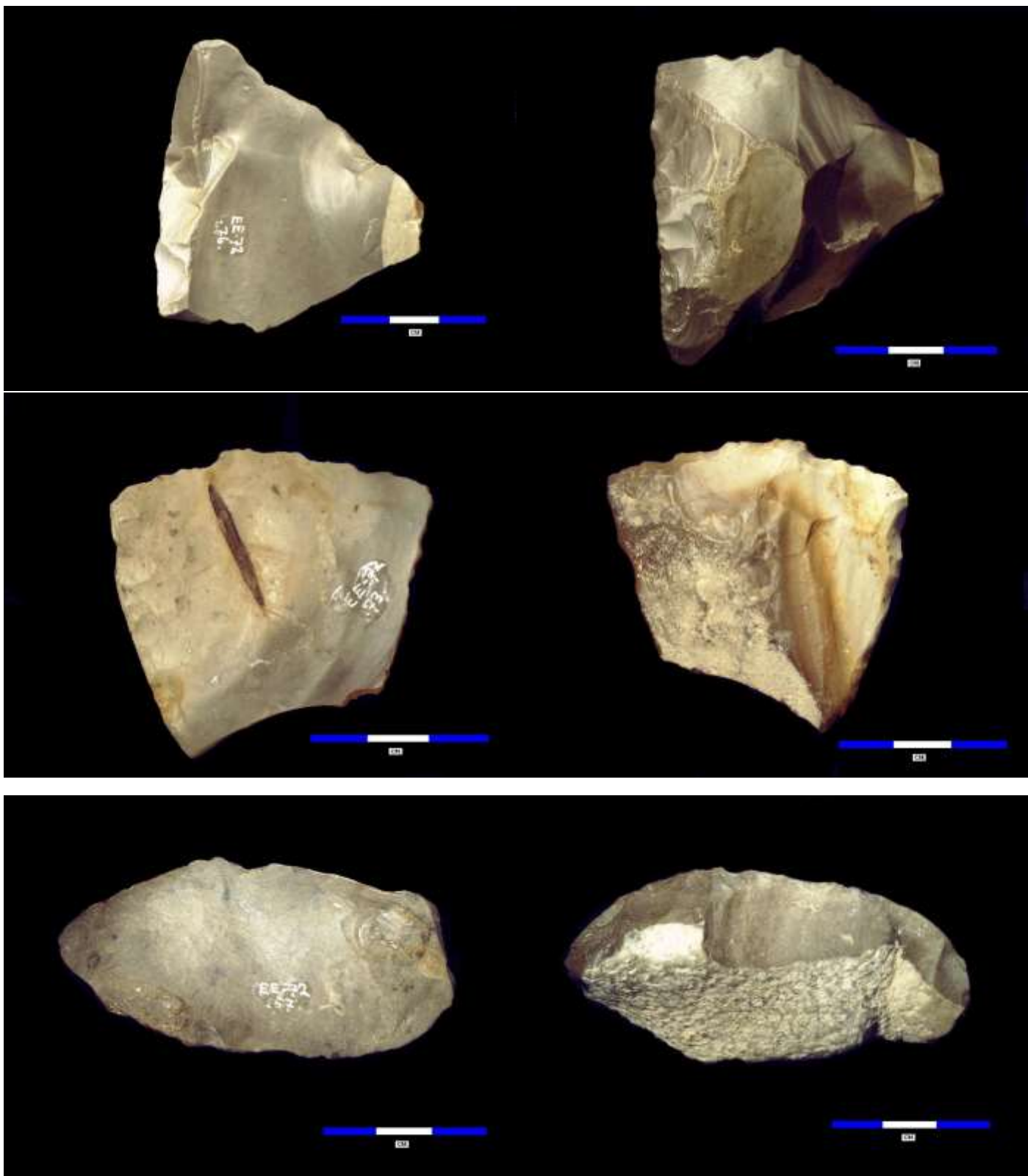

EN VERDER

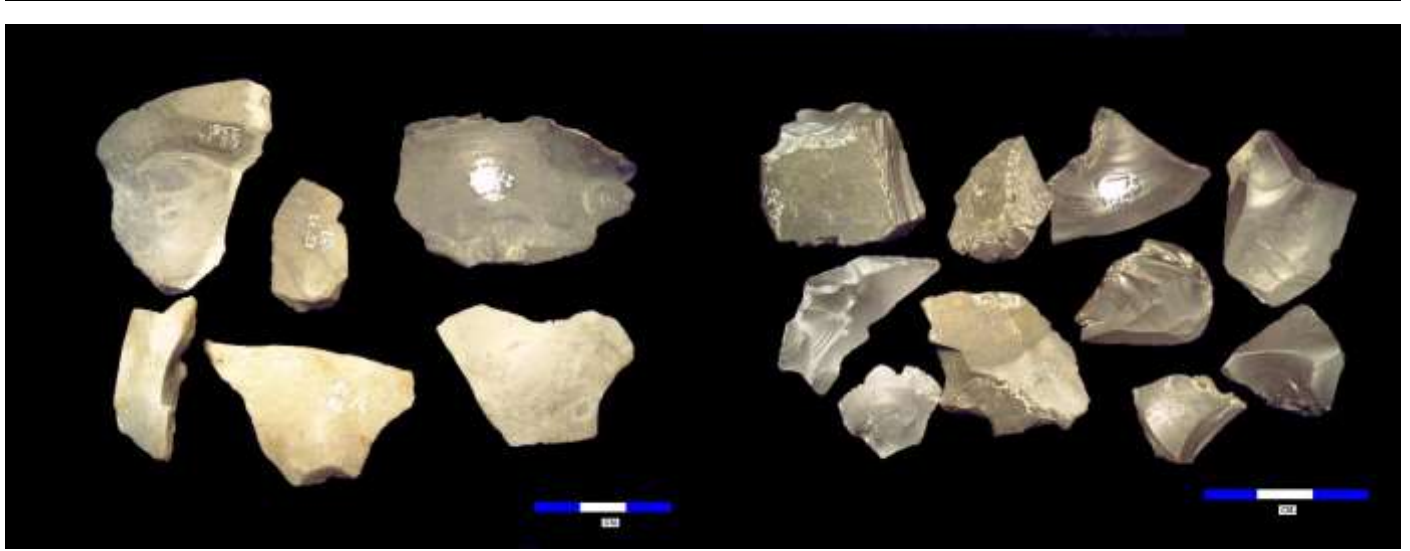

EN VERDER

EN VERDER

EN VERDER

EN NOG TWEE TYPE-ARTEFACTEN

**De spits van Eemster (links) naast de spits van Schuilenburg.
De overeenkomst is frappant.**

**De boor van Eemster (links) naast de boor van Drenthe-Noord.
De overeenkomst is frappant.**

TOEVOEGING: ENKELE LINKS NAAR ARTKELEN EN LEZINGEN OP APANARCHEO

<https://www.apanarcheo.nl/bijpeest.jpg>

<https://www.apanarcheo.nl/Neanderthalers1.pdf>

<https://www.apanarcheo.nl/leidenlezing.pdf>

<https://www.apanarcheo.nl/burgumversie14dec.pdf>

<https://www.apanarcheo.nl/Instrumenta%20non%20grata/Instrumenta%20non%20grata%20vuitsbijlen%20Hoogersmilde%20Hijken%20Eemster.html>

<https://www.apanarcheo.nl/neanderthaler%20van%20der%20drift.pdf>

<https://www.apanarcheo.nl/12%20werken%20aangevuld.pdf>

<https://www.apanarcheo.nl/Expo%20Twentse%20Welle%20ApanArcheo2.pdf>

<https://www.apanarcheo.nl/windlak-texel.jpg>

<https://www.apanarcheo.nl/extern/extern11.pdf>

<https://www.apanarcheo.nl/facepalmdrentsmuseum3.jpg>

<https://www.apanarcheo.nl/HIJKENvoorGewande2.pdf>

<https://www.apanarcheo.nl/dvhn16dec2017.html>

<https://www.apanarcheo.nl/wijnandopexpo.jpg>

<https://www.apanarcheo.nl/mammoetjagers%20hoogersmilde%201967.pdf>

<https://www.apanarcheo.nl/opaal-hyaliet-windlak-def.jpg>

<https://www.apanarcheo.nl/Schuil1.jpg>

<https://www.apanarcheo.nl/Schuil2.jpg>

<https://www.apanarcheo.nl/vuistbijl-14-assen-noord-eemster-ijzeraugieten.jpg>

<https://www.apanarcheo.nl/eemsterkg50bb.jpg>

<https://www.apanarcheo.nl/De%20man%20die%20niet%20wilde%20verkopen/de%20man%20die%20niet%20wilde%20verkopen.html>

<https://www.apanarcheo.nl/98vragenwens.pdf>

<https://www.apanarcheo.nl/beuker-glim/beuker-glim.html>

<https://www.apanarcheo.nl/neanderthalers-fryslan/neanderthalers-fryslan.html>

<https://www.apanarcheo.nl/reactie%20op/natuurmuseum%20harry%20huisman/sluiting%20natuur%20museum%20 groningen.html>

<https://www.apanarcheo.nl/mousterien-marie%20soressie/mousterien-marie%20soressie.html>

<https://www.apanarcheo.nl/abrasielesesyies/abrasie%20lesesyies.html>

<https://www.apanarcheo.nl/media/media.html>

<https://www.apanarcheo.nl/apaninternet.htm>

<https://www.apanarcheo.nl/STONEHENGE.pdf>

<https://www.apanarcheo.nl/strandpaalwindlak.htm>

<https://www.apanarcheo.nl/vermaning/vermaningfile.htm>

<https://www.apanarcheo.nl/eemsterweb/eemsterwaarheid.htm>

<https://www.apanarcheo.nl/72-73%20ahrensburgtekens.pdf>

<https://www.apanarcheo.nl/Wilhelminaoord-Lezing-200dpi-Secure.pdf>

<https://www.apanarcheo.nl/bipolair/OldestArchaeologicalFinds.pdf>

<https://www.apanarcheo.nl/West%20Runtton%20Stonebed%20East%20Anglia/West%20Runtton%20Stonebed%20East%20Anglia.html>

<https://www.apanarcheo.nl/bipolair/bipolaircd.html>

<https://www.apanarcheo.nl/extern/7-10%20archeobrief.pdf>